

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1965

JUL PÅ MORS

AKTIESELSKABET

MORSØ BANK

NYKØBING MORS

FILIALER:

GLYNGØRE - KARBY
SUNDBY MORS - Ø. ASSELS

PRIS KVALITET DIVIDENDE

Morsland
Historiske Museum
7900 Nykøbing Mors

BRUGSEN

Både når det gælder indkøbene til den daglige husholdning og de langvarige forbrugsgoder til hjemmet, er det af betydning for Dem at De får kvalitet for Deres penge. Derfor kombinerer De ide med dagens indkøb – og handler i BRUGSEN ligesom en trediedel af den danske befolkning.

Fixotræ Møbler

EGON ØSTERGAARD . TELF. Ø. ASSELS 36

Møbler

for alle hjem

Tæpper

til alle priser

Gå til fagmanden med Deres tæppe- og møbel problemer

Julepynt

Kæmpeudvalg i alt til juletræet
og dekorationer

Kæmpeudvalg i prima knækfri
voksduge
samt alt i plasticduge

Skumgummisæder m./u. betræk

Forliggere - Løbere - Kamin-
tæpper i ren uld

Alt i linoleum og vinylfilt, såvel
i tæpper som i metermål

*Fornuftige
julegave-
idéer*

Gulvbelægning

Vi kommer over hele øen og
giver gerne tilbud uden
forbindende

MORSØ FARVEMØLLE

Telefon 20988

Indhold

Julens popularitet. <i>Børge Troelsen</i>	4
„Ulli“. <i>Karen Gram</i>	6
Min skoletid i Ribe. <i>Br.</i>	9
M. C. Holm. <i>Søren Larsen</i>	15
Herregårde og voldsteder. <i>R. Skriver</i>	25
Fremtiden. <i>Ove Bak</i>	31
To unge om Nykøbing Mors.	34
Ungdomskriminalitet.	37
Julen på Mors i gamle dage. <i>Ejler Christensen</i>	39
Skolevæsenets udvikling. <i>Søren Larsen</i>	41
Svenskepælen. — Novelle af <i>Morten Wiberg</i>	43
Nyt fra museet	49
Juleklokkerne. — Novelle af <i>Morten Korch</i>	50
Det bli'r aldrig det samme. <i>Karen Møller</i>	52
Barndomsminder. <i>J. Nielsen</i>	58
Fra en svunden tid	65
Opgaver for børnene ...	65 og 67
Krydsord	68
Udgiver: <i>Nykøbing Mors KFUM.</i>	
Redaktion: <i>Holck Andersen og P. Maaetoft.</i>	
Tryk: <i>Morsø Bogtrykkeri.</i>	
Forsidetegning: <i>Dueholm Kloster.</i>	

3. ÅRGANG

Pris kr. 5,85

..jul på Mors

1965

Julen er kommen
med solhverv for hjerterne bange,
jul med Guds barnet i svøb
under englens sange,
kommer fra Gud,
bringer os glædskabens bud.
Æren er Guds i det høje.

Grundtvig

Tænk, en hvid jul. Skulle det ske i år. Men travlheden er der alligevel. Alle har travlt med juleudstilling, julekalendere, adventskranse m. v. Ting der er med til at skabe julen for os.

Midt i travlheden må vi dog ikke glemme, at julen, den rigtige jul, er noget mere og større end alt det ydre.

„Jul på Mors“ vil også gerne i år være med til at bringe hilsen til alle på Mors — ja til morsingboer over den ganske jord.

Tak til alle, der har hjulpet os med annoncer, fortællinger, beretninger m. v. Skulle nogen være i besiddelse af fortællinger, oplevelser o. l. som kan interessere en større kreds, modtager vi med tak bidrag til „Jul på Mors 1966“.

Hefтет bliver i år uddelt gratis til alle hjem i Nykøbing, men kan også købes i kioskerne og hos boghandlerne.

Send „Jul på Mors“ som en julehilsen til slægt og venner.

Red.

PRÆMIEKONKURRENCEN: *Grankoglerne*

I nogle hele og halve sider annoncer findes den lille vignet med to grankogler, som De ser afbildet her. Hvor mange er der i hele heftet? Kig bladet omhyggeligt igennem og skriv antallet på et brevkort, som sendes til: „Jul på Mors“, Nykøbing Mors, senest 10. januar 1966. Først udtrukne rigtige løsninger får 1. præmien 25 kr., 2. præmien 15 kr. og 3. præmien 10 kr. — Gevinsterne sendes direkte til vinderne.

Julens popularitet og dens glæde

Af PASTOR BØRGE TROELSEN

JULEN er ikke blot i Danmark, men vel i hele den vestlige verden den mest yndede af de kristne højtider. Når vinterens mørke og kulde hersker i denne del af verden, er hjerterne for alvor beredt til hjemmets store fest. Juleevangelium, julesang, julemad og julegaver skal skabe glæde og lys midt i den knugende tid.

Det er bemærkelsesværdigt, at denne fest, der er den yngste af de tre store højtider, således har erobret førstepladsen. Det er sket på trods af, eller måske skal vi netop sige, fordi julen ikke som påsken eller pinsen har et eksklusivt kristent indhold. Julen går ikke som de to andre nævnte højtider tilbage til en gammel israelitisk fest, og end ikke i de første århundreder af kristendommens historie har man fejret mindet om Jesu fødsel.

Til gengæld har så julen, sådan som den fejres rundt omkring i verdens forskellige egne, ofte et stærkt islæt af folkelige traditioner, særegne for hver enkelt nation, og desuden falder dens tidspunkt i den gamle vestlige kulturkreds sammen med vintersolhvervet, og ved denne forbindelse med årsrytmens naturlige forløb, der i så høj grad virker ind på den menneskelige tilværelse, har den haft særlige muligheder for at vinde indpas hos vestens folk.

Endelig er der nok heller ingen tvivl om, at julens umådelige popularitet hænger sammen med, at de evangeliets beretninger, der er knyttet til denne højtid, i særlig grad er egnede til at gribe mennesker og holde deres opmærksomhed fangen. Det drejer sig jo i første række om de smukke sagnagtige beretninger om Jesusbarnets underfulde fødsel i stalden i Betlehem. Sådanne fortællinger vil altid tale stærkt til den menneskelige følelse, al den stund det jo er naturligt for os at omfatte netop de små med en særlig kærlighed og interesse, og det er nok tænkeligt, at forklaringen på, at julen mere end nogen anden højtid er blevet hjemmenes og børnenes fest, må søges i det faktum, at vore tanker ved juletid går til barnet i krybben.

Imidlertid skulle julen gerne være andet og mere end en populær folkefest, i alt fald hvis den med rette skal kaldes en kristen højtid. Det kristne juleevangelium er ikke blot en sød og sentimental historie om et gudebarns fødsel. Det er et virkeligt glædesbud, fordi det forkynder, at mennesker ved Jesu Kristi komme til verden er blevet forsonet med Gud. Freden sænker

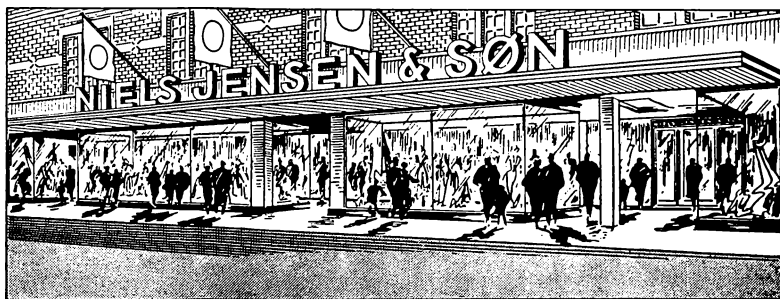

sig ved juletid over vore hjem, og der udfoldes en storstilet velgørenhed mod fattige, hjemløse og nødlidende i en tid, hvor mørket og kulden råder i naturen. Men vigtigere end alt dette er det dog, at julebudet skaber freden i menneskets hjerte. Det kristne evangelium er ikke virkelighedsfjernt. Det søger ikke at tilsløre vort blik for, at livet i denne verden kan være fyldt med elendighed og gru. I den kortvarige stemning, som vi let gribes af i juletiden, kan vi måske let fristes til at tro, at alt i verden er lutter idyl, men sådanne falske forestillinger vil den kristne forkyndelse ikke give næring. Den lyver ikke om virkeligheden. Den søger i stedet at åbne vore øjne for, at midt i al nøden og usselheden er Gud. Kristus blev født til et liv i usle ydre kår, og han forkyndte os ordet om Guds kærlighed trods al modstand. Han forkyndte, at livets lykke ikke består i at være materielt sikret, men i at give sig selv hen i tjeneste for næsten, og han beviste, at den guddommelige kærlighed, der hellere vil give end tage, er uovervindelig. Hverken menneskers ondskab eller døden kunne bremse ordet om denne kærlighed, for han, som forkyndte det, lod sig ikke kue, men overvandt både dødens og djævelens magt.

Måske synes vi, at et budskab af denne art er fattigt og lidet magtfuldt. Vi er nok mere tilbøjelige til at lytte til den prædiken, der lover os tryghed og gode ydre forhold. Men hvis vi har forstået, at alt, hvad der

(Fortsættes nederst side 6)

*Det er så
let
at købe*

ALLE JULEGAVERNE

under et tag - »midt i byens hjerte«

Damekonfektion - 1. sal

Frakker, costumer, pelse, vindjakker, og sportstøj

Pigekonfektion - 1. sal

Duffel-coats, vindjakker, sportstøj, frakker og dragter

Damekjoler - 1. sal

Kjoler, bluser, nederdele og slacks

Pigekjoler - 1. sal

Pigekjoler, nederdele, bluser og slacks

Tricotage - stuen

Modestrik, undertøj, nattøj, house-coats, badekåber, strømper, korsetter, handsker, tørklæder, hatte, paraplyer og lommetørklæder

Systue - 1. sal

Vor 1. classes systue udfører ethvert individuelt ønske indenfor finere kjolesyning

Metervarer - stuen

Kjolestoffer, bomuldsstoffer, costumestoffer m.m.

Udstyr - stuen

Senge, sengetøj, madrasser, sengetæpper, soveposer, plaids, dynebetræk, pudebetræk, lagner, dækketøj, flonelstæpper, uldtæpper

Gulvtæpper - stuen

Afpassede tæpper, tæpper „fra væg til væg“ i kvalitetene: „Weston“, „Gram“, „Højer“, „Heugafelt“, „Interest“

— ÆGTE TÆPPER —

Gardiner

De skulle „gå tur“ i vor ny gardingade, hvor vi præsenterer mange hundrede dessiner af de nyeste og mest moderne gardin- og dekorationsstoffer.

Vore specielt uddannede montører, dekoratører og syersker står til Deres disposition og tager alt besværet fra Dem.

Vore tæppe- og gardinvogne kommer overalt og viser Dem gerne varerne i Deres hjem.

NIELS JENSEN & SØN

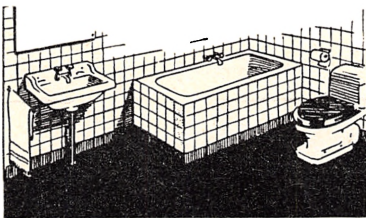

(077) 21577*

lad **Bruslund**

Georg Bruslund

Blikkenslager . Aut. vand- og gasmester

Havnegade 10, Nykøbing Mors, telefon 21240

*rullevask
tørvask
vådvaske*

**rekord
VASK**

Nykøbing Mors, tlf. 21118

„Ulli“

*Et minde om
en skoledag for
ca. 35 år
siden*

ved Karen Gram

DET VAR i begyndelsen af trediverne. En flok børn var på vej til skole. De fleste var bønderbørn. Ihvertfald var de sønner og døtre af bønder, og børn var de af alder. Men lyttede man til deres samtale, mindede de snarere om små fornuftige voksne.

Mange havde da også været oppe at hjælpe med morgenmalkningen og fodringen, før de kunne samles med den grønne ravndugstornister på ryggen.

En renvasket og vandkæmmet flok var det. Tøjet var slidt og falmet, det var stoppet, lappet, syet om, lagt op eller ned, øget i talje, over skuldrene eller forneden. Men det var rent, og der var ikke en antydning af et hul eller en rift, som flittige fingre ikke havde berørt med nål og tråd.

Der var jo landbrugskrise. Den ene familie efter den anden gik fra gården. Det var slemt. Og skulle det ske for en, så skulle det ihvertfald ikke være på grund af efterladenskab. Fastansatte folks – eller forretningfolks børn kunne gå med hullede, færdigkøbte strømper. De havde råd til det. De havde ikke på samme måde brug for at skulle retfærdiggøre sig med hæderlighed.

Med lange faste skridt gik de små mænd foran pigeflokken og talte om høsten og om prisen på svinekort, mens de af og til sendte en spytklat i en lang bue foran sig. Lidt efter lidt kom de til at lytte til pigerne bagved. Pigerne talte om den nye lærer, der

Julens popularitet...

kan bydes os i denne verden, er forgængeligt, så har vi mulighed for at fatte den egentlige glæde i julens evangelium, glæden, der udspringer af tilliden til, at Guds kærlighed aldrig viger fra mennesker. Den stolte, selvsikre og selvtilfredse vil trække på skuldrene af det kristne julebud, men den fattige og forsagte vil altid lytte med glæde til det, for det er sandt, som Brorson skriver i en af vore højt skattede julesalmer, at „knuste hjerter føler bedst, hvad denne store frydefest for glæde har at bringe“.

Børge Troelsen.

skulle komme. En pige, hvis far sad i skolekommissionen, kunne fortælle, at det kun var på et hængende hår, læreren havde fået stillingen, hans håndskrift var nemlig så helt forfærdelig. En havde set læreren og kunne fortælle, at han var så ret i ryggen som et lys, ja, mere end det. Han var engang faldet baglæns af cyklen, alene fordi han var så alt for ret i ryggen. „Det var min mor selv, der så det“, sagde hun som en besværgelse, der afskar kammeraternes tvivl om beretningens sandfærdighed i at komme til orde.

Det var rigtigt, at han var ret i ryggen, den nye lærer. Men hvad der var mere iøjnefaldende ved ham, var dog, at han havde lapper på bagen af sine moderne, lyse flonelsbenklæder. En lærer med lappede benklæder var endnu mere usædvanlig, end en bondedreng med ulappede.

Børnene fulgte spændt lærerens hånd, da han skrev på tavlen. Jo, de kunne godt læse det. De syntes oven i købet, det var en smuk skrift.

Den nye lærer var venlig. Han fortalte en morsom historie, og han tegnede på den sorte tavle. Han ville også have børnene til at fortælle. Men de lod sig ikke sådan overrumple. De havde lært at se deres folk an. Læreren måtte belave sig på, at der skulle gå et stykke tid, før han var accepteret.

Den nye lærer havde en dag fortalt lignelsen om de ti jomfruer. Børnene havde nok kunnet forstå, at de fem af jomfruerne var klogere end de andre fem, men de havde ikke kunnet forstå, at de kloge skulle have al sympatien, så egoistiske og lidet hjælpsomme de var.

Men nu var det Fredes tur til at fortælle lignelsen.

Den langlemmede dreng stod og famlede og vred sig, blev lidt rød i hovedet, rømmede sig et par gange og begyndte så at hakke i de stakkels jomfruer: „Det var ... æh ... der var ... æh ... der var ... der var engang ti jomfruer ...“.

„Ja, Frede, og hvor skulle de hen?“ prøvede læreren at hjælpe Frede på gled.

„De skal' møde en brudgom“.

„Rigtigt!“

„Og de fem havde lamper med ... det havde de andre også ... æh ... men de fem var kloge ... og de andre fem, de var ... æh ... de had' glæmt å kyb ulli“.

Børnene holdt på én gang vejret og så let forskrækkede og spørgende på læreren. Frede havde fortalt bibelhistorie på morsisk. Skulle de bryde ud i latter over hans himmelråbende naivitet, eller skulle de sænke blikket og være pinligt berørte over denne blasfemiske hændelse?

Ikke så meget som en sitren af smilebåndet var der at se på lærerens ansigt. Ikke en anelse af forbavselse over, at de fem jomfruer havde købt „ulli“ i stedet for olie. Ikke et gran af overbærenhed var der at spore. Men omskrevet i sit eget sprog fornam hvert

Husk **Film og Blitzpærer**

til julefotograferingen

Morsø Boghandel

v. Aage Platz

ALGADE . TLF. (077) 2 03 10

Radio Centralen

V. K. H. BAK

RADIO OG FJERNSYN
B & O, Arena m. fl.

Stort udvalg
i grammofonplader
Moderne
service værksted

Algade 18 . Nykøbing Mors . Telefon 2 06 20

BYENS STØRSTE UDVALG

i alt indenfor bageri
og konditori

Aflæg vor nye restauration
et besøg

Krabbes **Konditori**

AKSEL ERIKSEN

„BANGS GAARD“
Telefon Nykøbing M. 2 00 93

Alt i specialiteter!

Lad os klare julebagningen for Dem

Vore specialiteter
i småkager og
brune kager an-
befales. Vore for-
handlere modta-
ger gerne Deres
bestilling.

Andelsbageriet . Nykøbing M.

barn i klassen, at lærerens ansigt udtrykte: „Ja vær I bare jer selv. I er gode nok, som I er. Jeres dialekt er god nok. I har lov at være børn et stykke tid endnu, og jeg er altid solidarisk med jer“.

„Rigtigt, Frede. Fortsæt du bare!“

Og Frede fortsatte. Nu var det bare ikke lektie mere. Nu kunne Frede fortælle den herligste historie for kammerater og lærer, fortælle som det var en begivenhed, der havde fundet sted der i sognet, og som han – som den eneste i klassen havde været vidne til.

„Jow, å da dæ så bløw robt åp åm, te ham æ brudgom kam', så will di jo læn nøj ulli å' di klog. Mæn de ku' di bar' ett, fu di klog så: „Wi hå et fo møj te wos siel“. Så gik di fæm dom hæn te æ bruw'sfoening fu å kyb nøj ulli te dje lamper. Di skynt sæ tebåg, men de wa fo selle, fu de stød, di wa wek', wa æ brudgom kommen, å han håd tån di klog mæ in fu å hol fæjst, å di håd lost æ da' ætter sæ“. ¹⁾

¹⁾ „Jo, og da der så blev råbt op om, at ham brudgommen kom, så ville de jo låne noget olie af de kloge. Men det kunne de bare ikke, for de kloge sagde: „Vi har ikke for meget til os selv“. Så gik de fem dumme hen til brugsforeningen for at købe noget olie til deres lamper. De skyndte sig tilbage, men det var for sent, for mens de var væk, var brudgommen kommen, og han havde taget de kloge med ind for at holde fest, og de havde låst døren efter sig“.

Børnene så befriede og helt opstemte ud. Deres daglige mål var altså god nok til at fortælle bibelhistorie på. Lignelsen havde ikke taget skade. Tværtimod. De ti jomfruer var blevet levende piger, der havde været et smut inde i skolestuen og præsenteret sig, inden de fem gik i brugsen og de andre fem til fest i forsamlingshuset.

Den dag var det ligesom skolestuen blev større, loftet løftede sig lidt, og der blev varmere og meget lysere.

Da børnene voksede til, hørte de om begrebet, „det levende ord“. I et kort strejf gled deres tanker da uvilkårligt hen over Kristen Kold, Jakob Knudsen, Grundtvig, kirke og højskole; men for ihvertfald et af dem sluttede associationsrækken altid med Frede, der lod jomfruerne købe „ullli“ for olie.

Karen Gram.

Min skoletid i Ribe

I SOMMEREN 1916 blev jeg optaget i Ribe Katedralskoles 1. gymnasieklasse i en alder af 15 år. Forinden havde jeg bestået præliminæreksamen fra realskolen i Vejen og havde egentlig bestemt mig for at søge ind på et seminarium, for lærer ville jeg være. Men på grund af min alder ville jeg få en lang ventetid og for det andet kunne jeg ikke synge og kloge hoveder i landsbyen spåede mig en krank skæbne som lærer, når naturen havde nægtet mig denne gave. Min mor syntes, at ventetiden kunne udnyttes ved at tage en studentereksamen, og efter megen modstand fra den øvrige familie fik mor sin vilje sat igennem og tog til Ribe for at tale med rektor.

Jeg husker ikke mine egne følelser i denne sag, der jo dog angik mig selv stærkt; men jeg anser det

for troligt, at jeg som den øvrige familie har været meget betænkelig. At præstens søn – ikke hans datter – skulle på latinskole syntes naturligt; men helt anderledes stillede sagen sig når man var en ganske almindelig landsbydreng. Lad gå med en præliminæreksamen, den var dog et rimeligt grundlag for en gerning som kontormand, bankmand, postmand eller jernbanemand. De første tre kategorier kendtes fra landsbyen og vi omgikkes dem på fortrolig fod, og jernbanen var da ikke længere væk og så tilpas velkendt end at jernbanemanden også kunne accepteres. Lad også gå med lærergerningen, selv om den syntes finere, den var ikke helt til at tage og føle på, som de andre, den lå i højere luftlag, var mere af ånd, læreren var den der sang for i forsamlingen, den der sagde hvad der skulle siges ved barnedåb, bryllup og begravelse, ja, kunne endog holde foredrag i forsamlingshuset. Men studentereksamen var noget helt andet, det var jo det første skridt på vejen til at blive præst, doktor eller herredsfoged, personer der tilhørte en helt anden verden, personer vi så op til med ærefrygt, og som man kun henvendte sig til i livets alvorligste stunder.

Se på nye møbler i Vils

Kvalitetsmøbler i 1. kl. håndværksmæssig udførelse

Stort udvalg i enkeltmøbler, hele stuer og polstermøbler

Vils
MØBLER

Brdr. Bjørnsgaard VILS, MORS . TELEFON (077 - 8 41 11) 20

Sparebudene fra

Sparekassen på Lilletorv

kommer over hele byen

- ★ *Mærkerne kan De købe hos sparebudet, der henvender sig hjemme hos Dem*
- ★ *De kan købe mærker fra 1 kr. og opefter*
- ★ *Mærkerne kan udbetales når som helst*
- ★ *De får rente af Deres penge, når mærkerne indsættes på sparekassebog*
- ★ *De har ingen omkostninger ved sparemærkesystemet, da sparekassen afholder alle udgifter til bud, sparehefter m. m.*

Men rektor havde modtaget mor venligt, og resultatet af deres samtale blev, at jeg skulle møde i Ribe den første skoledag efter sommerferien. En augustmorgen stod jeg da beklemt og med sindet stemt i ærefrygt for det ufattelige der skulle ske sammen med min mor på Ribe banegård.

Vor første gang gik til skolen, som jeg da så for første gang, op gennem den skønne skolegård med kastanien i midten, flankeret af lindetræer ved siden og ind gennem den frygtindgydende hoveddør over hvilken der stod en latinsk indskrift – litteris artibus – som jeg dengang ikke forstod, men det gjorde indtryk, det uforståelige fylder næsten altid sindet med den største andagt. Efter nogle korte formalia var jeg optaget på skolen og nu gik turen ud i byen for at finde husly, og hen på dagen fandt jeg mig selv indkvarteret sammen med en jævnaldrende, der også skulle være discipel (sådan kaldtes vi virkeligt) hos et par elskelige mennesker i udkanten af byen, et sted hvorfra man kunne se grønne marker og køer og altså ikke føle sig helt hjemløs, i tilgift fik vi en udsigt som vi ikke havde derhjemme, udsigten til slotsbanken med statuen af dronning Dagmar. Jeg kunne følge mor til eftermiddagstoget, og da det dampede af sted, stod jeg overladt til mig selv, for første gang skulle jeg prøve en selvstændig tilværelse i nye og uvante omgivelser.

I byen følte man sig hurtigt hjemme, gammel og hyggelig som den var og er. Gamle huse langs krogede gader med toppede brosten samlet om den alt dominerende domkirke. Om aftenen sparsomt oplyst, gaderne lå, som i den hjemlige landsby, halvmørke hen; men vi levede jo også i rationeringstider, lige uden for vor dør rasede verdenskrigen. Det var spændende om aftenen at færdes i de mørke gader, min gamle bedstemoder, der var opvokset i Ribe, havde fyldt mig med historier om ligtog og lignende overnaturlige ting, som man kunne møde i Ribes gader ved nattetider. Mødte man et ligtog blev man af overnaturlige kræfter tvunget med på kirkegården; men jeg var ikke bange – ialtfald ikke ret meget – for hun havde givet mig et godt råd, kast dig ned, så vil du kun føle det som om en flok gæs vandrede hen over dig. Jeg fik aldrig brug for rådet; men vandrede dog altid når det var blevet mørkt lidt beklemt i sindet ved tanken om, hvad jeg kunne møde af overnaturligt. Jeg forstår, at de gamle mørke gader med duften af ælde, kunne fremkalde disse følelser i et sind, der ikke kun var præget af snusfornuft.

Lugte kan præge sig dybt i erindringen, jeg synes at Ribe havde sin egen karakteristiske lugt, som jeg ligefrem kan huske. En anden lugt fra Ribe mindes jeg også, duften af blomstrende hyld, jeg har aldrig mødt denne duft som i den gamle domkirkeby, lugter jeg blomstrende hyld og lukker øjnene er jeg i Ribe.

Også udpræget landlige lugte, lugten af ko og hest,

var almindelig i datidens Ribe, flere borgere i byen drev landbrug og havde deres stalde i byen. En drift køer på vej hjem til aftenmalkningen var et dagligt syn i sommertiden. Jeg mindes et postkort med titlen „Strøgtid i Ribe“ med en drift køer på vej gennem byens fornemste gade, Storegade.

Som byen var gammeldags var de værelser vi boede også gammeldags – kakkelovne, der blev fyrede med tørv, gjorde kun tilværelsen mere hjemlig for os fra landet – petroleumslamper var mere mærkeligt, vi havde dog derhjemme fået elektricitet, og denne form for belysning gav også anledning til bekymring, petroleum var rationeret og slog ikke altid til til lektielæsningen, vi hamstrede så vidt muligt stearinlys og tællelys, mangan discipul måtte tyre den sidste rest af lektierne ved det svage skær fra et lys i en stage.

Skolen forekom mig stor og fornem, den virkede til at begynde med meget fremmed for mig, der først havde gået i friskole og derpå i privat realskole. Rektor var en meget streng mand, men også en meget retfærdig mand, så af den grund holdt vi af ham. Lærerkollegiet respekterede vi på grund af dets dygtighed og vel også på grund af de strenge og ubønhørlige krav, der blev stillet os. Et var sikkert på Ribe Katedralskole, sin pligt skulle man gøre, det var en skole på hvilken det var en selvfølge, at man mødte grundigt forberedt, vi lærte meget, samlede gode og

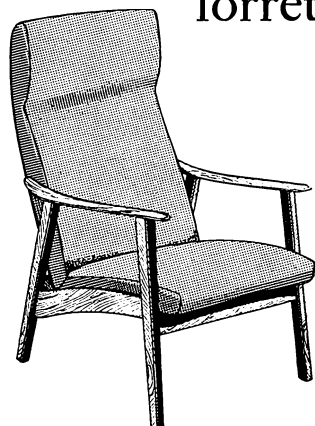
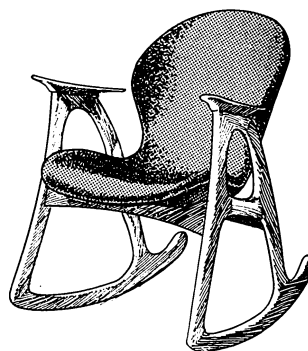
nyttige kundskaber, fik gode arbejdsvaner; men vi savnede menneskelig kontakt med vore lærere, ialtfald til de fleste af dem. Dengang var der en afgrund, der skilte lærer og elev, man talte helst ikke til en lærer uden at være spurgt.

Og ordensreglerne var strenge og også særprægede. Det var forbudt de mandlige disciple at gå med stok og paraply, det var forbudt at ryge på gaden og naturligvis også på skolen, det var forbudt disciplene at vise sig på offentlige steder uden ledsagelse af forældre eller værge d. v. s. vi kunne ikke gå på konditori eller i biograf. Nå, som regel havde vi heller ikke penge dertil; men undertiden sad vi dog på de mørkeste pladser i biografen, der spillede en gang om

... *køb nyttige julegaver*

Giv *hende* en stol, De også selv kan have glæde af, og køb den i den lille forretning med det store udvalg

Dalgaards Møbler

Riis Allé . Nykøbing Mors . Telf. (077) 2 10 32

Køb af brændsel - en tillidssag også når det gælder fyringsolie

Brændselforeningen

Telefon 2 02 18 . Nykøbing Mors

Julegaven til alle i familien

Den store succes

Nu solgt over 10.000 stk.

Båndoptager 1001

Pris 885,-
Udb. 150,-
Pr.md.50,-

Et helt nyt design — stationær og dog transportabel. 2 spors mono — 3 hastigheder og alle spolestørrelser. Hi-fi — 6 Watt push pull udgang, mixer og forstærker.

MORSØ
Spektrum

AAGADE . NYKØBING M. . TLF. 2 04 23

Græstrø

Plænegræstrø

Kløverfrø

Roefrø

ugen, skete det så, at en lærer også havde følt trang til samme forlystelse, gjaldt det om at komme uset ud.

Klasseværelserne var spartansk udstyrede, gamle tomandsborde, ingen vægtavle, men en tavle stående på gulvet, et mægtigt kateder højt hævet over gulvet, og læreren sad altid på katederet skuende ud over klassen, i de mørke vintermorgener og de mørke vinter-eftermiddage var sceneriet oplyst af gaslamper.

Selvfølgelig spiste man dengang middagsmad kl. 12, jeg husker ikke om vi havde fri i 20 minutter eller i en halv time; men det satte sit præg på byen, når disciplene i skarp trav forlod skolen for at komme hjem til middagsmaden, og den tur gik let, tungere var travet på vejen tilbage, dels på grund af middagsmaden; men vel også på grund af de to sidste forestående afhøringer.

Fester på skolen mindes jeg få af, vore landsmænd i Sønderjylland var med i krigen og dem skyldte vi, at der blev gået stille med dørene, og vi tog det som en selvfølge, mange af os havde jo familie eller venner dernede. Jeg mindes dog med glæde enkelte musikaftener på skolen, arrangeret af lokale kræfter og en enkelt skolekomedie, naturligvis spillede Holberg. Af fester skal også nævnes translocationen, den festlige afslutning på årets arbejde. Men den havde også sit særlige islæt. Hver enkelt elev fik sine gode og dårlige sider fremhævet eller påtalt. Om Peter bøjede hovedet, når han offentligt fik at vide, at hans flid havde været utilstrækkelig og hans eksamensresultat ringe og at han derfor kun kunne oprykkes på prøve, er måske usikkert, men at hans familie og pårørende bøjede hovedet i dyb skam er i hvert fald sikkert.

Skolen gav os meget at bestille og de få fritimer, vi havde til vor rådighed, måtte vi selv udnytte. Skolen havde et meget stort bibliotek og det blev flittigt benyttet, vi samledes, så vidt vore værter tillod, til diskussioner og kammeratligt samvær på værelserne, og helt stille gik det vist ikke altid af. Og i elevforeningen „Heimdal“, hvor kun de mandlige elever kunne optages, holdtes vinteren igennem møder hver lørdag aften, hvor vi fik skolebladet „Luren“ oplæst og mødtes i voldsomme diskussioner, ungdom indtager jo næsten altid skarpe standpunkter og forsvarer dem med ildhu, det var ikke anderledes dengang.

De fremmeligste og mest modige af os sværmede vel også for det andet køn; men det var sværmeri på afstand. Der blev skrevet skønne digte til den udkærne, digte, der dog ikke blev deklameret for hende, men for beundrende mandlige kammerater. Piger opfattede vi som rene, engleagtige væsener med lange fletninger og blå eller brune uskyldige øjne, væsener, der var hævet over vor lave sfære og uforståelige for os. Bedst derfor at holde sig på afstand.

Vi levede i en nøjsom tid, vore forældre måtte, hvad enten vi kun kom fra gårdmandshjem, håndværkerhjem eller embedsmandshjem, bære økonomiske afsavn for at kunne holde os i skole, store økonomiske afsavn, så vore lommepege var små. De glæder, vi kunne købe for penge var få, lidt tobak og en sjælden gang lidt slik. Vi måtte finde glæderne andetsteds, måtte søge til de glæder, der ikke kan betales med penge, og det er ikke mit indtryk, at vort liv blev fattigere af den grund. Vi, der er opvokset i en fattig og nøjsom tid, har haft den lykke at kunne glædes over de materielle goder, som livet i en langt senere alder bød os.

Til mine største glæder hørte besøgene i mit hjem, en gang om måneden om vinteren med tog, og hver anden uge om sommeren på cykle. Søndag aften tog man afsked og trampede den lange vej i pedalerne til Ribe. Fjernt i horisonten dukkede domkirkens karakteristiske profil op mod den lyse sommeraftenshimmel. En glad dag var forbi, i det fjerne ved domkirkens fod lå skolen og arbejdet. Vemod fyldte sindet, men også glæde, vi holdt jo af skolen trods dens strenghed, vi følte, den gav os værdier, der ville holde livet ud.

Br.

Illustrationerne tegnet 1916 til Ripenserbladet af arkitekt Harald Peters

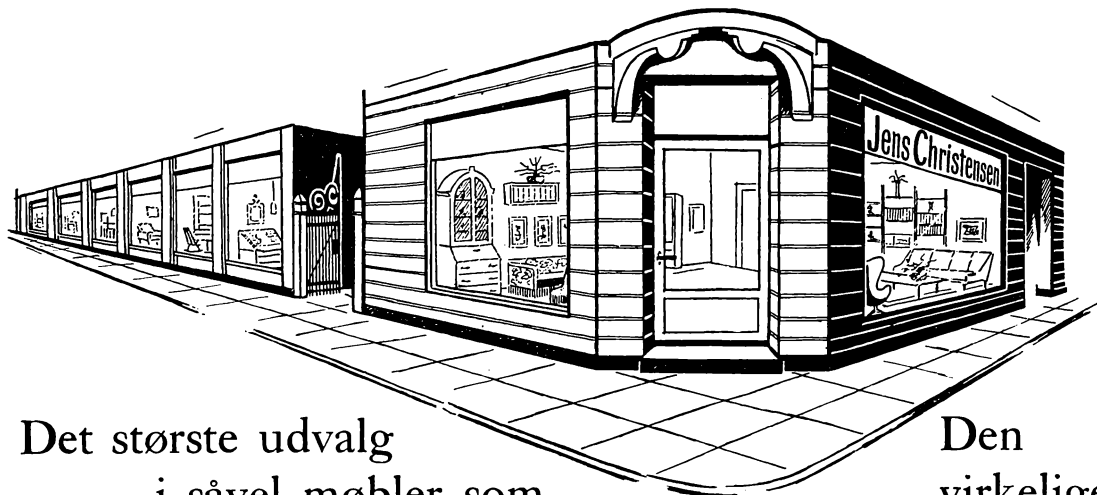
FORD *for fremtiden*

Thorsteds Automobilforretning

Aut. Ford-forhandler

NYKØBING MORS . TELF. 2 15 11

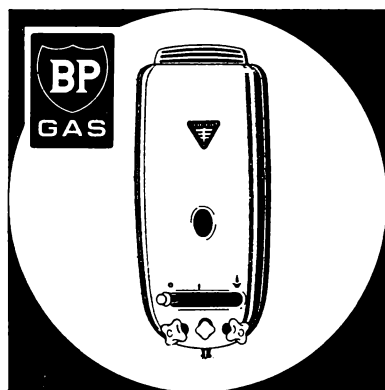
Det største udvalg
i såvel møbler som
gulvtæpper

Den
virkelige
fagmand

JC MØBLER

v. H. Christensen . Møbelarkitekt . Havnegade 6 . Telefon 20192

Husmoderens højeste
ønske nu til jul er en
vandvarmer
fra BP-gas. Tilbud
gives gerne

BP-gas har også
mange fine
gaskomfurer
— og iøvrigt alt
gastilbehør

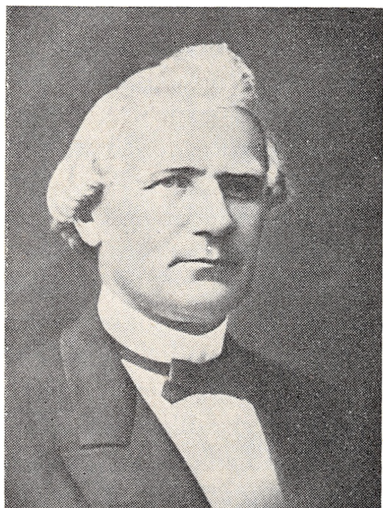

**MORSØ
DEPOT**

v. E. Mikkelsen

FRUEVEJ 48
TELEFON
Nykøbing M. 21394

Mads Chr. Holm

Af skibsbygmester Søren Larsen

Foredrag holdt 19. januar 1940

TIL INDLEDNING skal jeg straks meddele for dem, der ikke kender navnet Mads Christian Holm, at et hovedstadsblad ved hans død skrev følgende:

„Ved stor energi og forretningsdygtighed blev han den, der herhjemme nærmest kom ved siden af etatsråd Tietgen. Mads Chr. Holm var stifter af dampskibsselskabet „Norden“ og „Helsingør Jernskibsværft“.

I året 1827 var Nykøbing en by på ca. 1000 indbyggere, og de vigtigste erhverv var søfart og fiskeri samt skibsbyggeri og nogen handel.

Til de gamle gader hører Fjordgade, der indtil ca. 1890 var Nykøbings „Sct. Pauli“, idet forlystelserne for søens folk foregik i Fjordgade. For eksempel var der en restauration, der var specialist i kaffepunche, og ved siden af denne kom dansebullen „Figaro“, derefter den lille smedie og galvaniseringsanstalt, som ejedes af Gutheil, og ved siden heraf var byens pæneste dansehus, som ejedes af Lynge. Næste hus i gaden var også en restauration, der ejedes af „Fatter“ Møller og var bekendt for godt smørrebrød og øl, og ved enden af Fjordgade var endnu en restauration, hvis indehaver var forlængst afdøde Anders Jespersen.

Efter oplysninger fra nu afdøde fiskere og søfolk var der liv og glade dage i Fjordgade, og det endte tit med, at borde og stole blev slået til pindebrænde. Det var dog kun, når der var fremmede søfolk, der ville røve Nykøbing-skønhederne, det gik ikke an, da Nykøbing-søfolkene ville have deres piger i fred.

I dette kvarter – eller rettere i „Fatter“ Møllers sidehus – boede to unge søstre, Maren og Kirsten Nielsdatter. Maren havde tjent hos agent Steenberg, som kokkepige, og Kirsten opholdt livet ved vævning i hjemmet. Maren blev forlovet med borgmesterens tjenestekarl, som var en dygtig og meget smuk ung mand. Han lovede Maren ægteskab, hvorfor hun op-sagde sin plads og begyndte sammen med søsteren at lave udstyr og forberede bryllup. Imidlertid havde Marens kæreste fået en ny plads som gårdskarl i en

købmandsgård, og dette fik uheldige følger for Maren, idet der i købmandsgården ret jævnlige kom en velhavende gårdmandsenke ude fra landet, som fik øje for den smukke karl, der også lagde mærke til den unge enkes milde øjne. Udsigten til en god gård kunne karlen ikke stå for, og såvel enken som Maren kom i omstændigheder, og karlen giftede sig med enken.

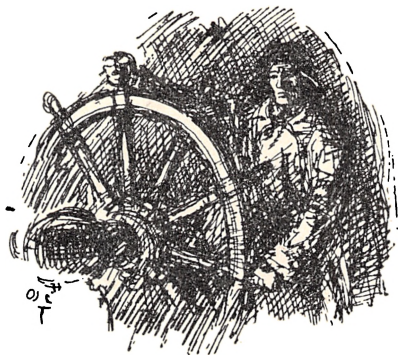
Maren var nu flyttet ind i den lille stue i Fjordgade og boede sammen med søsteren. Her fødte Maren den 19. oktober 1827 en søn, der i dåben fik navnet Mads Christian, og her levede denne dreng sin barndom. På denne måde kom Mads Christian Holm til verden, forladt af sin fader endnu før sin fødsel og født under ringe og meget fattige kår. Som barn hed han altid „Maren vævepigens“ Mads Christian.

Maren, som tidligere havde været kokkepige, måtte nu, for at holde føden i huse, gå rundt i de større hjem som kogekone, og derved tjente hun til det daglige brød, og søsteren Kirsten passede Mads Christian og sin væv, medens Maren var ude for at bjerge føden. Mads Christian voksede op i denne fattigdom og måtte mange gange som dreng gå byen rundt og tigge, fordi der ikke var brød i hans hjem.

I 6 års alderen begyndte Mads Christian sin skolegang. Byens skole lå dengang i Algade i Kaastrups ejendom, hvor drenge og piger gik sammen, da der kun var to lærere i hele skolen. Tiden gik og Mads Christian blev en dygtig og flink dreng, og efter sin konfirmation kom han i farverlære her i byen, men dette arbejde passede ham ikke, hvorfor han afbrød sin læreplads, da han kun havde lyst til skibsbyggeri. Endelig kom han i lære hos Nykøbing-skibsbyggeren Bertel Holm, men Bertel Holm var en hård hund, som forlangte meget af sine lærlinge, og det endte med, at Mads Christian blev jaget bort som ubrugelig til skibsbyggeri.

I slutningen af året 1838 var Mads Christians moder blevet gift med en tøffelmaker, Lars Holm, og Mads Christian fik nu stedfaderens efternavn. Mads Christian havde stadig lyst til skibsbyggeri, og stedfaderen fik drengen anbragt hos skibsbygger Strand i Thisted, og denne skibsbygger forstod at tage drengen. Det varede ikke længe før Mads Christian var en dygtig skibstømrer, og i året 1846 blev han svend. Nu

stod verden åben for ham, og han fik arbejde på Paghs værft i Aalborg. I året 1847 aftjente han sin værnepligt ved marinen, og derefter fik han arbejde i Helsingør, hvor der fandtes et større træskibsbyggeri.

Skibe fra alle lande passerede her forbi og måtte standse for at betale told, og mange skibe benyttede dette ophold til at reparere.

Imellem disse skibe var der en stor bark, der også skulle repareres, og da den skulle afgå, ville kaptajnen have en tømmermand med, og den unge Holm, som havde lyst til at se verden, lod sig forhyre som tømmermand på en rejse til Boston, hvor Holm afmønstrede og fik arbejde på et af de store værfter der. Det var på det tidspunkt, hvor alle ville til Californien at grave guld, da mange i løbet af kort tid var blevet rige mænd.

Den lille by San Francisco talte før gulDMINERNES opdagelse kun nogle få hundrede indbyggere, men på en halv snes år var byen vokset til ca. 100.000 indbyggere. Mange af de skibe, der kom til San Francisco, måtte blive liggende i havnen, forladt af hele mandskabet, som var blevet grebet af guldfieberen. Således gik det også Mads Christian Holm. Han kom med et stort skib fra Boston til San Francisco, og dette skib blev ved ankomsten også forladt af mandskabet. Denne store indvandring til San Francisco bevirkede, at der kom til at mangle huse, væsentligt byggede af træ, så der var brug for enhver, der kunne bruge en økse, og den, der ville og kunne bestille noget, kunne tjene store penge. Holm fik nu arbejde ved husbyggeri og det varede ikke længe, før hans mester kunne se, hvad den danske tømmermand kunne udrette. Holm kunne nu tjene 20 dollars om dagen. Arbejdstiden var 10 timer daglig, og der måtte arbejdes hårdt. Det varede ikke længe før Holm havde tjent sig en lille formue, men trods det, at husbyggeriet gav gode penge, havde han dog mest lyst til sit egentlige fag: skibsbyggeriet.

San Francisco ligger ved indløbet til en smal fjord, og lige over for byen lå en stor skov, hvor enhver kunne fælde så meget træ, de ønskede, og her på dette øde sted anlagde Holm et træskibsbyggeri og begyndte med 5 mand. Hans første arbejde var en lille skon-

*Vi er leveringsdygtige
i alt
hvad angår*

moderne gulv-
og bord-
belægning

A/S Nykøbing Nye Tømmerhandel

Grønnegade . Nykøbing Mors . Tlf. (077) 2 14 55

ner, der kunne laste ca. 80 tons, og straks, da skibet var færdigt, blev det solgt og igen blev kølen lagt til et nyt skib, og Holm kunne ikke bygge så hurtigt, som skibene kunne sælges. Da der var stor efterspørgsel efter skibene, forlangte han, at halvdelen af købesummen skulle betales, så snart kølen var lagt, og resten ved afleveringen.

I løbet af 2 år var der omkring Holms værft opstået en hel by, som havde daglig skibsforbindelse med San Francisco. Byens navn er Oakland, som nu har mellem 100.000 og 200.000 indbyggere. Da man så, hvor godt det gik med Holms værft, var der mange, der ville prøve det samme, og der blev stiftet et aktieselskab, som anlagde et stort værft i nærheden af Holms værft. For at slå Holm ud blev der anlagt en bedding, og man mente derved at kunne tage Holms kunder, da han ikke havde ophalerbedding. Konkurrenternes nye bedding var nu færdig og skulle indvies ved en større festlighed, og der skulle optages et større skib på beddingen, og under stor jubel var skibet halet op på beddingen, da det hele pludselig brasede sammen – og festlighederne fik en brat afslutning. Bestyrelsen for det nye værft var nu i stor knibe, idet de var klar over, at der kun var en mand, der kunne redde skib og bedding, og det var konkurrenten Mads Christian Holm. Der blev sendt bud efter ham, men han svarede nej, han ville intet have med konkurrenterne at gøre. Nu var gode råd dyre, og der var ikke andet at gøre, end at direktionen måtte gå til Holm og bede om hjælp, og endelig gik Holm ind på følgende: Han ville møde en time før arbejdstiden på sit eget værft og en time efter arbejdstiden. I disse to timer ville han lede arbejdet med istandsættelsen af beddingen, således at den kunne bære det optagne skib – og mod betaling af 20 dollars pr. time. Overenskomsten gik i orden, og Holm fik både skib og bedding bragt i orden. Denne begivenhed gjorde med et slag den unge danske skibsbygger populær og anset. Han vandt alles agtelse.

Kun 27 år gammel afviklede Holm en del af sine ejendomme, og værftet skulle så føres videre af en god ven. Holms tanke var at rejse til Europa for at få uddannelse, og derefter igen rejse tilbage til Californien med nye ideer. Hans plan var at besøge udstillingen i Paris året 1855, og han ville rejse over land for at se noget. Han syede sine penge og anvisninger ind i sit gamle tøj, således at han nærmere lignede en bandit end en rig skibsbygger, og rustet med en 4-løbet revolver begav han sig på vej fra vest til øst, og kom herfra med skib til Paris.

Vinteren 1855-56 rejste Holm fra Paris til København, hvor han meldte sig til handelsakademiet og gennemgik et kursus her.

Holms længsel var sin fødeby Nykøbing Mors, som han havde forladt som en fattig dreng, og i foråret 1856 rejste Holm til sin fødeby. Moderen fik

Julekjolen finder De i Deres Specialforretning

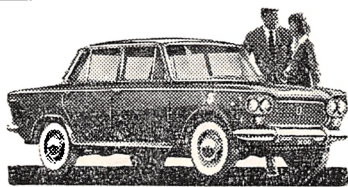
Indkøb hos de bedste leverandører gør, at De i vor kjoleafdeling finder et imponerende udvalg til populære priser, og dette i forbindelse med et tjenstvilligt personale gør, at flere og flere køber kjoler hos

Konfektionshuset

DERES SPECIALFORRETNING

Nykøbing Mors . Telf. (077) 21212 (to tolvere)

Aut.
FIAT
for-
handler

Vesterbros Auto- og Maskin- forretning

Sv. Aa. Olesen, Nykøbing Mors, telefon 21200

**Ring i dag og få
Esso varmemester...**

**Deres
usynlige
varmemester**

VARMETJENESTE

Viktor Kjeldsen

Lindevej 16 . Nykøbing Mors
Telefon 20936

SIG
GLÆDELIG JUL
MED

Blomster

FRA **M. N. Overgaards**
Handelsgartneri

TELEFON: Udsalg 2 00 34, gartneri 2 00 29

han ikke at se, idet hun døde sommeren 1854, men Holm havde sørget godt for hende de sidste år, og blandt andet sendt hende penge til ombygning af huset i Fjordgade.

Holm opholdt sig nu en tid i Nykøbing, og her fandt han snart venner, både fra barndomstiden og nye. Mellem disse var agent Steenberg og dennes søn, og i dette hus, hvor hans moder havde tjent, kom Holm meget. Han var en livlig og munter selskabsmand, altid rede til spøg, men hans flid fulgte ham – han kunne ikke være ledig.

På dette tidspunkt havde den gamle konsul Schade en lille galease, som hed „Flora“, der trængte til reparation og ombygning, og Holm fik dette arbejde overdraget og tog skibet på bedding i Nykøbing, hvor Holm byggede det gamle skib om til en moderne sænkekølskontert efter amerikansk mønster. Det rygtedes snart over hele øen, at den fattige dreng var kommet hjem fra guldlandet med rigdomme. Nu var der mange, der ville kende ham, og søgte hans venskab. En dag kom således en mand ind fra landet, og henvendte sig på hotellet, hvor M. C. Holm boede. Manden nævnede sit navn og meddelte, at hans sønner stod udenfor hotellet, men Holm svarede i en barsk tone: „Jeg kender Dem ikke“. – Manden fremstammede: „Jeg kan lade dig vide, at jeg er din fader“. Holm svarede atter: „Jeg kender Dem ikke – da min moder trængte til støtte og jeg til en fader, kendte De ikke os, og nu kender jeg ikke Dem, vær så god og forsvind!“ – Dermed åbnede Holm døren og viste manden ud – den mand, som havde forladt hans moder.

Imidlertid blev forholdene i Nykøbing ham for små. Her var ingen skove, hvorfra man kunne hente træ til skibene, og sejladsen hertil var besværlig, idet man ved Løgstør havde grundene, hvor der kun var få fod vand, og kanalen ved Agger havde kun en ringe dybde, så her var ingen plads for et større skibsbyggeri. Derimod fandt Holm i Aabenraa et værft, som han kunne leje, og der slog han sig ned foreløbig. Købe et værft ville han ikke, da det stadig var hans tanke at vende tilbage til sit værft i Californien.

Det første skib, der udgik fra værftet i Aabenraa, var en skonnert, der fik navnet „Ørnen“, og som kunne laste ca. 100 tons dødvægt. Dette skib byggedes for et interessentselskab i Nykøbing Mors og var et af de smukkeste fartøjer, der har været her. Det var en god sejler, og dets første fører var skibsfører Sander Sørensen, og min bedstefader, Lars Peder Larsen, blev ansat som bedstemand. Skibet sejlede på England med kul til Nykøbing, men efter et års sejlads kom der nyt mandskab ombord, og på den første rejse til England gik skibet til bunds i Nordsøen med mand og mus. Min bedstefader udtalte, at forliset skyldtes fejl manøvre med sænkekølen, idet der skulle forsynes til for at sejle med disse sænkekølskonterter.

Holm fortsatte med bygning af skibe i Aabenraa og blev en anset mand og kom meget i kaptajn Bendixens hjem. Bendixen havde to døtre, og særlig den 18-årige Emelia gjorde et stærkt indtryk på den rige skibsbygger. Emelia var en meget smuk pige, høj og velvoksen og i besiddelse af en ynde, som Holm ikke kunne modstå, og da Holm var en smuk og anset mand, der havde set sig om i verden, var det intet under, at hun fandt behag i ham, og da den 30-årige Holm i 1857 friede til den 18-årige Emelia Bendixen, fik han straks hendes ja og forældrenes samtykke.

I april 1861 døde kaptajn Bendixen og samme efterår holdt de unge bryllup og Holm byggede nu et skib, der blev opkaldt efter svigerfaderen. Nu skulle familien Holm til at tænke på afrejse til Californien, men omsider blev de enige om at sælge Holms værft og ejendomme i Californien, og dette blev overgivet til en kommissionær. Men selv om værftet og ejendommene i tidens løb var steget meget i værdi, blev det kun lidt, Holm fik hjem i penge, da såvel kommissionæren som Holms ven snød ejeren for det meste af salgssummen.

Da Holm nu var klar over at skulle blive hjemme, kunne han ikke slå sig til ro med at bygge skibe. Han ville være reder. Han købte havarerede skibe, reparerede disse og satte dem i fart, og medens andre redere klagede over, at Holm sejlede til små fragter, tjente han alligevel mange penge. Holm købte nu et stort sejlskib fra England og ventede sig stor fortjeneste på dette, men desværre forliste skibet på vej fra England til Danmark, og Holm tabte mange penge, men han gav ikke op. I året 1870 udstedte Holm indbydelse til aktietegning til et dampskibsrederi, men tegningen gik meget langsomt, idet ingen af pengematadorerne kunne indse, at dette kunne blive forretning, og hvem ville overlade kapitaler til en ung skibsbygger fra Aabenraa, der tilfældigt var kommet til København. Efter megen modgang fra Gluckstadt og Tietgen lykkedes det dog Holm at skaffe den nødvendige kapital, og nu rejste Holm til Glasgow, hvor de største dampskibsværfter lå, og der bestilte han en fragtdamper. Kontrakten blev underskrevet, og Holm ville selv føre tilsyn med bygningen.

Holm studerede jernskibsbyggeri med stor iver og flid, og dette kom ham senere til stor nytte. Det nystiftede dampskibsselskab kom til at hedde „Norden“, og Holm blev reder for selskabet. „Norden“ tjente penge og gav udbytte, og man lagde mærke til Holm, hans dygtighed blev bekendt, og på „Børsen“ blev han kaldt „den heldige Holm“.

Da der senere blev tale om en udvidelse af selskabet „Norden“ gik det let med aktietegningen og tilsidst ejede „Norden“ 5 store fragtdampere. Holm var ikke smålig, og det var grunden til det store held. Han gav en god løn og kost ombord i skibene.

Holm var nu storreder, men skibsbyggeren sad sta-

Nye dæk
Afbalancering
Reparationer af
transportbånd

Morsø Gummi

Grønnegade
Nykøbing Mors . Telefon 2 03 22

KNUD LARSEN

Smedemester

Nykøbing Mors
Telefon 2 06 30

Morslands

PRODUKTFORRETNING

Køb af

**Jern
Klude
Metal**

Juul Mathiassen, Mågevej 11, telf. 2 10 76

SIMCA
SERVICE

MASSEY-FERGUSON
SERVICE

Aage Møller

AUTO- OG TRAKTORSERVICE
Telefon 2 08 66 . Gasværksvej 8 . Nykøbing Mors

Mangler De gaveidéer til mandfolkene?

Riba

Alle gaver i smarte æsker fra

Vi har en masse gode idéer!

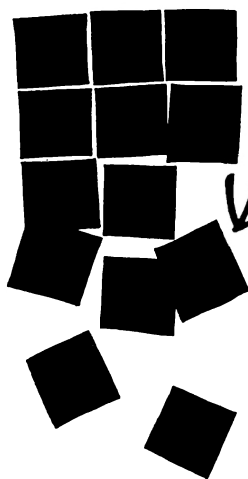
Alle vore gaveartikler til mændene ligger fremme, så De nemt og hurtigt kan finde til den rigtige pris.

Vi nævner bare nogle få eksempler:

Herrepullovers	fra	29,50	til	148,00
Herrevindjakker	fra	39,00	til	108,00
Handsker	fra	4,85	til	54,00
Bosweel skjorter	fra	29,50	til	59,50
Eden skjorter	fra	32,50	til	59,50
Cora skjorter	fra	29,50	til	48,00
Smarte tørklæder i flotte farver ..	fra	9,85	til	22,50
Terylene og Tetoron benkl. til drenge	fra	29,50		
	til herrer	fra	59,00	
Duffel Coats , drenge	fra	59,50		
	herrer	fra	118,00	til 168,00

Poul A.

Telefon 201 59

Vi har slået på god kundebetjening

og gør det gerne igen. Vor bank er vokset år for år, og mere tillid kan man ikke forlange af en by og dens egns befolkning. Bliv også De en af vore tilfredse kunder.

MORSLANDS FOLKEBANK $\frac{1}{2}$

NYKØBING MORS TELF. 2 16100

Kontorsteder: REDSTED
SEJERSLEV
VILS
Ø. JØLBY

dig i ham, og han syntes ikke om, at vi herhjemme skulle sende alle disse penge for dampskibe til udlandet. Derfor kom Holm frem med planer om et skibsværft, således at han selv kunne bygge dampskibe, og Holm havde allerede udset en plads til dette formål i Helsingør, vest for Kronborg. Pladsen, der ejedes af staten, blev anvendt af militæret. Holm satte sig nu i forbindelse med forsvarsministeriet, men ministeren var fuldstændig afvisende, og det gik så vidt, at ministeren slog i bordet og udtalte, at Holm aldrig skulle få Grønnehave (således kaldtes pladsen), men Holm satte en trumf imod, han skulle vise ministeren, at skibsværftet skulle blive anlagt på omtalte plads.

Holm sejrede og fik koncession på det, og i året 1882 stod værftet færdigt. Nykøbingenser, skibsingeniør Dyhr, blev knyttet til værftet som driftsleder. I løbet af kort tid beskæftigede værftet over 1000 arbejdere, og den betydning, værftet gennem årene har haft for Helsingør by, ses bedst af følgende tal: 1880 havde Helsingør ca. 8000 indbyggere og 1890 ca. 11.000. Denne stigning skyldtes værftet. Byens indbyggerantal er i tiden mellem 17 og 18.000. Værftets arbejdsstyrke har været på ca. 3000 mand.

I sløje perioder ville værftets bestyrelse afskedige det halve mandskab, men Holm gik imod, og ville bygge skibe for egen regning. På dette punkt sejrede Holm ligeledes, Helsingør værft har altid været det bedst økonomisk stillede værft i Danmark og er det til stadighed.

Holms største modstandere var, som tidligere nævnt Tietgen og B og W, hvor Glüstadt var interesseret. Disse modarbejdede Holm i hans forretninger, men de måtte give op og tilsidst anerkende Holm som den mand, han var.

— — —

Mads Chr. Holm glemte aldrig sin fødeby, og så sent som i året 1888 under den store udstilling i København, kom han til Nykøbing, hvor han inviterede en snes arbejdere samt en snes fiskere på et 8 dages ophold i København, således at disse mennesker kunne se den store udstilling og hvad der skete uden for hjemmet.

Som dreng har jeg i mit hjem hørt mange fortællinger om denne udstillingstur, og skal lige nævne en enkelt:

Mads Chr. Holm var klar over, at de alle skulle have returbillet, hvilket også skete. Desuden fik hver deltager 40 kr., det var jo mange penge, som let kunne dække 8 dage i København, men det viste sig desværre, at nogle enkelte måtte rejse hjem efter 3 dages forløb. De resterende, der endnu havde beholdninger, holdt nu et rask møde i Nyhavn, og der blev valgt en deputation på 4 mand, som skulle gå op på Holms kontor, som lå i nærheden af Nyhavn, og takke hr. Holm for den dejlige tur. Deltagerne havde ventet, at Holm ville spørge deputationen, om pen-

gene slog til, så der var håb om en lille ekstra tilde-ling. Medens deputationen var på Holms kontor, skulle de øvrige – med Anders Kvaiborg som fører – gå ned i en af Nyhavns kælderbeværtninger og dér kun nyde en genstand. Audiensen hos Holm trak længere ud end ventet, og resultatet blev, at da deputationen kom ned i Nyhavn, mødte de alle kammeratern på geled og med Kvaiborg som kaptajn, og de sang sømandsviser på fuld kraft, de havde nemlig benyttet den lange ventetid til at nyde adskillige genstande, stadig i håb om de mange penge, deputationen kom med fra Holms kontor. Deputationen havde nu forrettet deres ærinde og skulle hilse alle deltagerne, men der blev ikke noget ekstra honorar.

Ved hjemkomsten til Nykøbing var lystigheden ikke helt forsvunden, og min moder har fortalt, at 8 af de tilbagevendende straks kom i mit hjem i Fjordgade 18 og ville fortsætte lystigheden med kaffepunche, men min moder fik dem overtalt til at gå hver til sit, da de i høj grad trængte til hvile. Dette lykkedes også, og efter at min fader var faldet til ro, ville moder undersøge faders lommer for at se, hvilken beholdning der var, for der kunne da ikke bruges 40 kr. på 8 dage! Resultatet var 3 øre samt et perlehalsbånd til 10 øre, som min fader havde købt i Tivoli, det var en gave til min ældste broder, som var et halvt år gammel. Den eneste, der er tilbage af de, der deltog i denne fest, er såvidt mig bekendt en fisker Laurits Holm i Fjordgade, som nu er over 80 år.

— — —

Sidste gang, Holm gæstede sin fødeby, var ved indvielsen af kirken den 29. november 1891. Varme anlægget til kirken var en gave fra Holm og hustru. Samme dag foretoges grundstensnedlæggelsen til den nye skole. Ved indvielsen udtalte Holm følgende: „Biskoppen har udtalt, at kirke og skole arbejder til fælles mål. Heri er jeg enig med ham. Lærdom er magt, det har jeg erfaret. Som fattigdreng har jeg stræbt at samle mig kundskaber, og jeg har gjort, hvad jeg har kunnet, for at bringe til folks kundskab, hvad lærdom er værd. Et gammelt ord siger: Man skatter kun, hvad man en gang har tabt, man kan dog også skatte, hvad man aldrig har haft, men har følt savnet af. Det er ingen sag at komme frem i verden, når man har en god støtte fra hjemmet, har man ikke en sådan støtte, da kan en god lærdom blive en magt, man kan støtte sig til. Gid denne skole må blive et hjem for den lærdom, som kan hjælpe til at føre fattige børn frem i verden“.

— — —

To dage efter deltog Holm i indvielsen af håndværker- og industriforeningens nye bygning. – Som svar på en skåltale udtalte Holm følgende:

„Helsingør by havde lidt et betydeligt tab ved sundtoldens ophævelse, så byen trængte til en større industri for atter at komme på fode. Skibsværftet brin-

*...de unge ønsker nyt tøj
i julegave*

ALGADES VAREHUS

opfylder Deres tøjønsker

ger byen en betydelig indtægt, men det var ikke lykkedes at føre denne sag igennem uden stærke kampe. Da det var blevet omtalt på Børsen i København, at værftet skulle anlægges, havde en bekendt mand sagt, at et skibsværft i Helsingør nok kunne gå, men der måtte en anden mand til end M. C. Holm. Da værftet i Helsingør alligevel blev bygget ville konkurrenterne knuse det. Der var 3 etatsråd i bestyrelsen for B. og W. og Holm havde foreslået en overenskomst, men det ville etatsrådene intet høre om. Imidlertid begyndte værftet sin virksomhed, og nylig havde man haft den sejr, at de 3 etatsråder havde henvendt sig til bestyrelsen for Helsingør værft og tilbudt overenskomst, ja, de var endda gået ind på alle de vilkår, taleren havde forlangt. Det var en stor glæde for Helsingør værft. Nu kunne jeg vel leve uden at arbejde – fortsatte Holm – men mit valgsporg er: Virk, så er kinden altid rød! Jeg sætter pris på at arbejde som menneske, og jeg tror, det er ethvert menneskes pligt at arbejde så længe han kan. Ingen bliver lykkeligere end den, der kan glædes ved at gavne – især at gavne dem, der trænger til hjælp“.

Næste dag, den 2. december 1891 rejste Mads Chr. Holm fra sin fødeby for sidste gang.

Her i byen gik man i håbet om at se Holm og hustru ved skolens indvielse, men Holm døde før skolen blev færdig, idet han i september 1892 fik blindtarmsbetændelse, og den 23. september 1892 døde Holm som følge af en tarmsprængning.

Næste dag rygtedes det på Københavns Børs, at Mads Chr. Holm var død, og straks faldt aktierne i Helsingør værft 3 à 4 pct. og samtidig steg konkurrenternes – Burmeister og Wains – aktier 2 à 3 pct. Så stor betydning havde denne ene mand.

Mads Chr. Holm havde ønsket at blive begravet i samme by, hvor hans vugge havde stået. Først afholdtes der en bisættelsehøjtidelighed i Holmens kirke i København. Kisten var skjult af mægtige kranser og palmedekorationer. Sølvkranse var sendt fra dampskibsselskabet „Norden“, fra mestre og funktionærer ved Helsingør skibsværft, prægtige kranser fra office-

rer på selskabets fem skibe, „Norden“, „Nordvesten“, „Nordpolen“, „Nordstjernen“ og „Nordkap“, fra Helsingør kommune, Københavns lodser og forskellige institutioner.

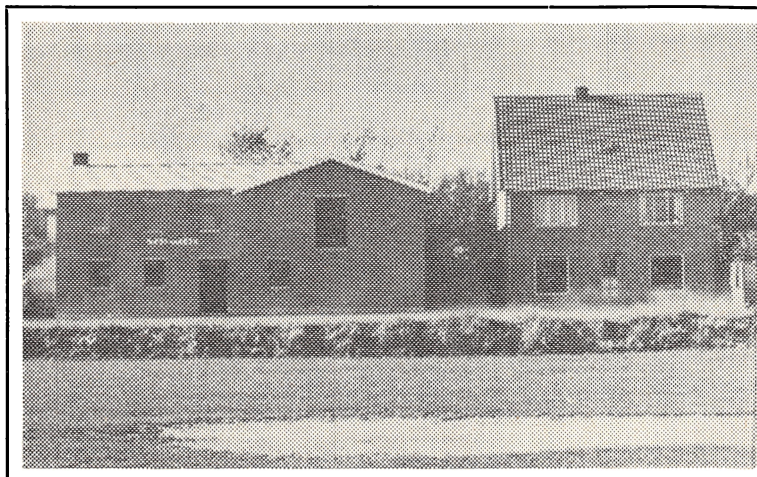
Liget førtes ombord på damperen „Thy“, lørdag den 1. oktober og kaptajnen havde lovet at være i Nykøbing Mors søndag den 2. oktober kl. 18,30 aften, og på klokkeslettet lagde damperen til bolværket i Nykøbing. Havnepladsen var oplyst med begfakler, og fra alle vinduer, som vendte mod havnen, strålede lysene, 8 af byens kraftigste borgere bar den tunge kiste fra ligvognen til kirken. Mandag den 3. oktober fandt begravelsen sted, og mange fremmede var mødt til begravelsen. I kirken talte begge byens præster. Derfra førtes liget til kirkegården. Foran ligvognen gik kommuneskolens store piger, som strøede blomster og grønt på gaden, og en mægtig menneskemasse fulgte Mads Chr. Holm til hans sidste hvilested på Nykøbing kirkegård.

Mads Chr. Holm vil aldrig glemmes i Nykøbing Mors. Asylet, skolen, stiftelsen, hans gravminde og hans store rige legater vil bære mindet om ham til fjerne slægter. De samlede gaver nærmer sig en halv million kroner. Desuden har familien Holm skænket gaver til Helsingør og Aabenraa.

— — —

I en bog om Californiens historie, som er udkomet sidste efterår i San Francisco, omtales Mads Chr. Holm udførligt som foregangsmanden i skibsbyggeriet i Californien, og der tilføjes: „Skade for Californien, at denne energiske og evnerige mand ikke blev herude, men hvad Californien tabte, nød Danmark – hans fædreland – godt af“.

Søren Larsen.

Bedre brugte møbler

**Nordvestjyllands
største udvalg**

M. Gravgaard

Karby . Telefon 100

Nykøbing Jern & Staal

Grønnegade 12 . Telefon (077) *20600

hele familiens juledrik er fra

MORSØ BRYGHUS

Herregårde og voldsteder

Af OVERLÆRER RS. SKRIVER

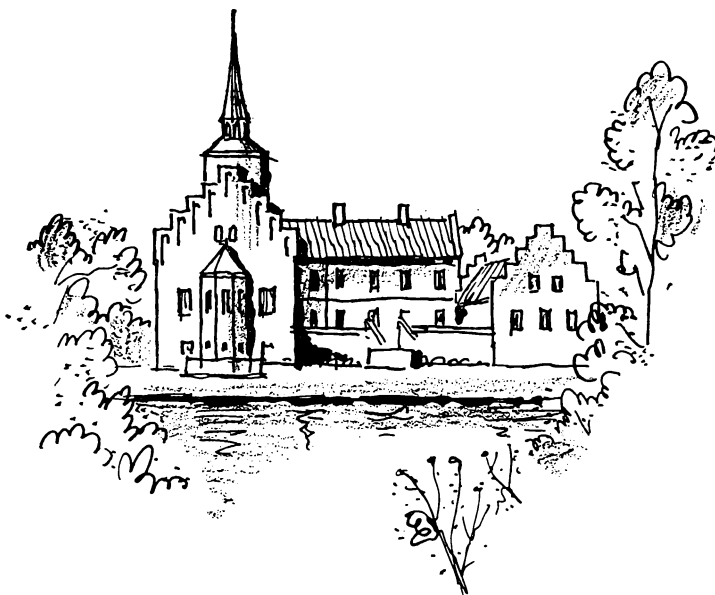
THISTED AMT er fattigere på gamle herregårdsbygninger end noget andet amt i Danmark, derimod findes både i Thy og på Mors mange voldsteder fra oldtid og middelalder. Der kendes her i amtet 25 voldsteder foruden Tandrup, Højris og Damsgaard, som alle tre stadig er bebyggede. Af disse voldsteder findes 9 på Mors. Tre af voldstederne – Sjørring, Hillerslev og Torp – stammer fra kongelige anlæg, og to, Færgeborg i Sjørring sø og Madstedborg i Oversø, er tilflugtsborge, de såkaldte folkeborge, hvor egnens befolkning søgte beskyttelse under farlige forhold. Typen kendes over hele Europa. Både Færgeborg og Madstedborg lå på små øer, og de har været omgivet af volde. De andre voldsteder stammer fra herremænds borge.

Det er forståeligt, at mange adelsmænd har søgt bopladser i Limfjordsegnene, jorden var frugtbar, og fjorden var en god sejlvvej for datidens skibe. Til lands var det i reglen vanskeligt nok at færdes. Det var, som det står i en folkevis: „Vejen er lang, og stien er trang, og skoven er vild at ride“, den var både vildsom og farlig. Det er da også betegnende, at det på rigsmødet 1282 bestemtes, at de årlige rigsmøder, Danehof, skulle holdes på et sted, hvortil man kunne nå med skib, så det er forståeligt, at stormændene gerne søgte bopladser her ved Limfjordens vige og sunde.

Mange af voldstederne i Thisted amt består af en ved kunst opbygget banke, der er formet som en pyramidestub eller en keglestub, om den fandtes en grav, hvis fyld anvendtes til opbygning af banken og til en lav ydervold. Bedst kendt af denne type er Sjørring i Thy og her på Mors bl. a. Blåborg, Alstedvold og Gravene. På banken var der ikke plads til et helt herregårdsanlæg, men der stod den for forsvaret vigtigste bygning, et tårn af træ, der i ufredstider var tilflugtssted for beboerne. Af bygningerne findes ikke mange rester, og i reglen er der heller ikke historiske efterretninger om stedet. Findes sådanne som om Alstedvold, er man ude af stand til at kontrollere pålideligheden. I Erik Pontoppidans Danske Atlas 1763-64 fortælles, at Erik af Pommeren skænkede Alstedvold til Peder Pykstrup, hvorover en anden herremand, Johan Skarpenberg, blev fortrydelig og afbrændte gården. Derved forbrød han sit gods til kongen, det blev i de følgende århundreder et kongeligt len, til det solgtes 1651.

Undertiden anlagde man to sammenhørende voldsteder, der kun adskiltes ved en lille sænkning. Sådanne voldsteder var bl. a. Ørum syd for Morup Mølle og Lund på Sydmors. Lund tilhørte 1404 Johan Skarpenberg, der ifølge sagnet forbrød sine ejendomme til kongen. Lund dannede i den følgende tid grundstammen i et kongeligt len, og i middelalderen var Lund et kongeligt slot. 1651 solgtes Lund til Berens og Leonhard Marselis, derefter tilhørte det Berens svigersøn, generalpostmester Poul Klingenberg til Højris. 1752 byggedes fire ny bindingsværksfløje på voldbanken, hvor de endnu lå 1818. I tiden lige før og efter 1800 solgtes det store tilhørende bøndergods, og gården deltes i Gammellund, Peterslund, Katrinelund og Nylund. Tæt ved Gammellunds stuehus ligger det store voldsted fra det gamle Lund, banken er stadig omgivet af vandgrave.

Senere befæstedes og indgravedes hele adelsgården på en „herregårdsplads“. Hertil hører Torp sydøst for Hanstholm, den var en kongelig gård, måske grundlagt af Valdemar Atterdag. Senere ejedes den af kendte adelsslægter, omkring 1650 tilhørte den rigsråd Erik Juel, hvis søn, søhelten Niels Juel, tilbragte en del af sin barndom på Torp. Gammelvold ved Vejerslev er et af de bedst bevarede voldsteder af herregårdstypen på Mors. Det består af en kvadratisk midterbanke omgivet af en 10 m bred vandgrav. Bankens topflade omgives af en 1,25 m høj randvold, inden for den var der plads til en flerfløjet bygning. Mens alle andre voldsteder i amtet stammer fra

GOD JUL!

GOD JUL!

Giv en god julegave

fra byens førende
forretning inden-
for bøger, foto og
fyldepenne.

Glædelig

jul!

H. HANSENS

Boghandel

TELF. 21777 . NYKØBING MORS

- vi lægger alle

HEUGAFELT

fordelene for Deres fødder

Betegnelsen *tæppe* dækker egentlig ikke HEUGAFELT. HEUGAFELT er noget mere. Det vil et nærmere bekendtskab med dette vidundermateriale overbevise Dem om — når det består den ene prøve efter den anden i det daglige slid — når det viser sin tilpasningsevne ved flytning — og når det får lejlighed til at understrege et harmonisk interiør.

HEUGAFELT er ideelt til såvel moderne som klassiske hjem. HEUGAFELT er samtidig „grundstoffet“ for vor tids indretning af restauranter, hoteller, kontorer, butikker og biografer m. v.

Ellingsøe & Søn

NØRREGADE 5 . TLF. 2 05 31

I **Hjemmebageriet, Nygade**
og **Leans Bageri, Fruevej**

finder De altid stort udvalg i fine
hjemmebagte småkager og formkager.

~~~~~
LEANS BAGERI

Byens nyeste, med hjemmebageriets
gode kvaliteter. Brød bringes over
hele byen.

Lean Blaabjerg . Telf. 20345

Alt i moderne

MØBLER

AGNER HVASS

Telefon 2.0946 . Ringsgade . Nykøbing Mors

„vandborge“, der lå lavt og værnedes af vandgrave, er Skarreborg på Nordmors derimod en „højborg“ af en type, der ikke er almindelig her i landet. Voldstedet ligger på en bakkeknupe og værnes på de tre sider af stejle ca. 35 m høje skrænter ud mod strandengene, mod syd begrænses voldstedet af to tørre grave med en mellemliggende vold.

I første halvdel af det 11. århundrede lærte man her i landet at brænde kalk og bruge den som binde-middel. Danevirkes kampestensmur er sat med ler, men dens teglstensmur, der påbegyndtes 1163, er sat med kalk. At brænde ler havde man kendt i årtusinder, men murværk af brændt tegl var noget nyt. I løbet af kort tid blev teglsten brugt i det meste byggeri til kirker og borge for konger og de mægtigste stormænd; men den almindelige danske adel kunne ikke magte så bekostelige byggeforetagender, de fleste herremænd måtte fortsat bo i tømrede gårde. Hvordan de så ud, ved vi ikke meget om, dog har man i vor tid fundet og udgravet to sådanne herregårdsanlæg, hvor så meget er bevaret, at man kan danne sig et billede af det hele anlæg. Begge er bygget i sumpe. Halkær syd for Nibe blev udgravet for en snes år siden. Boringholm vest for Horsens noget tidligere. Store mængder tømmer er nedlagt – det ene stykke ved siden af det andet – som underlag for bygningens vægge. Halkærs vestfløj rummede hallen, væggene var af egeplanker, gulvet af ler, og i et indrammet areal midt i hallen brændte langilden, der var ikke loft eller skorsten, røgen trak ud gennem et røghul i taget. Nordfløjen var ildhuset, hvor maden tilberedtes, midt på gulvet var det store ildsted, der var opbygget af ler og sten. På grund af brandfaren var væggene opbygget af græstørv, der var stablet op mellem stolper. Østfløjen var sovehus uden ildsted, gulvet var som i de andre huse af ler, og væggene var lerklinede mellem stolper. Udhusene bestod af risflettede bygninger, og hele anlægget var omgivet af palisader dannet af ca. 600 stammer.

Boringholm blev købt af dronning Margrethe og nedlagt, 1406 nævnes den sidste gang. Borgen lå i en sø, der nu er sump, og var bygget på flere hundrede svære nedrammede pæle. Mellem de svære pæle var nedrammet tusinder af mindre træstammer; over risfletninger var fyldt ler, sten og andet materiale. Den bløde bund havde svigtet mange steder, fylden er sunket ned i dybet, bygningerne har givet sig, ildstedet, der var opbygget af kvadre fra en landsbykirke, har knækket de underliggende bjælker. Det våde sumpede sted, hvor bygningerne kun hævede sig lidt over vandet, giver ikke noget hyggeligt billede af livet på en middelalderborg; men stedet har interesse, fordi den fugtige bund har bevaret usædvanlig mange genstande fra tiden 1300–1400 og derved oplyser meget om livet i hine fjerne tider. Både Halkær og Boringholm har været anseligere anlæg end de fleste,

som har stået på voldstederne i Limfjordsegnene, og livet på dem i vore egne har ikke budt på større bekvemmeligheder.

Om livet på herregårdene er der ikke bevaret ret mange oplysninger. Lidt fortæller folkeviserne, som ganske vist i reglen ikke er stedfæstede, men om enkelte ved vi, at de er knyttet til gårde og kirker her på egnen. I en variant af den kendte vise om hr. Oluf hedder det: „Hr. Oluf blev syg, og ilde han må, og så træder vi i dansen, han lukte op vindvet, og ud han så. Siden jeg hørte vagten under Limfjord“. Der nævnes intet om, hvilken gård den er knyttet til, men man har ment, det var Kaas.

Gribende og tragisk er visen om Ebbe Skammelsøn. Nordentoft er en gammel adelsgård lidt syd for Thisted, den var stedet for det rystende drama.

„Skammel han bor sig nør i Thy,
han er både rig og kåd;
så væne havde han sønner fem,
de to fore ilde ad“.

Ebbe tjente i kongens gård, og medens han var borte, fik hans broder ved at lyve Ebbe død Ebbes kæreste „stolt Adelus“ overtalt til at gifte sig med ham. Men bryllupsdagen kom Ebbe hjem til Nordentoft, og tragedien begyndte. Ebbe dræbte brudeparret, og „hans fader gjorde han ilde sår, hans moder mistet en hånd, derfor træder Ebbe Skammelsøn så mangel vild sti om land“.

Hans vise holdt sig længe i Thy. I tingbogen for Hundborg herred læses, at „mandag den 11. september 1676 fremstod på tinget en række af egnens gamle mænd, som vidnede ved højeste ed og oprakte fingre, at enhver af dem kunne mindes i 60 eller 64 år, og da havde de samtlige i deres barndom hørt af deres forældre og andre gamle bedagede folk, at Nordentoft havde i gamle dage været en adelsgård, hvorpå skal have boet Skammel Ebbesøn, hvis tvende sønner var Peder Skammelsøn og Ebbe Skammelsøn, og den ene af dem slog den anden ihjel efter gammel tale og efter den digt og vises lydelse, som derom gjort er“.

I en anden folkevise fortælles om Gjøde Lovmandsen på Østergaard i Sønderbjerg, hans søster „liden Engel“ havde mod hans vilje giftet sig med Ingvor Ingesen til Helligeris. Gjøde Lovmandsen drog med stort følge til Helligeris; men Ingvor og hans hustru søgte tilflugt i Sønderbjerg kirke. Trods præstens forbøn satte Gjøde ild på kirken, Ingvor indebrændte, men Engel flygtede, og da hendes søn blev voksen, overfaldt han morbroderen på Østergaard, brændte ham inde og hævnedes derved sin fader.

Den store landsbykirke i Hvidbjerg på Thyholm gemmer også et dystert minde fra middelalderen. Det var nemlig foran alteret i denne kirke, at Jens Glob dræbte sin farbroder, biskop Oluf Glob fra Børglum.

Poul Glob den rige af en anset slægt i Thy efterlod sig enke og en søn, der var i udlandet for at lære riddersæd. Pouls broder, Børglumbispen, berøvede da moderen hendes godser og satte hende i band. Til sidst drog hun til Rom for at få hjælp. Undervejs traf hun sønnen, der intet vidste om faderens død, og han tog hjem med hende for at hjælpe hende til at få sin ret, og da bispen ikke ville tilbagegive enken hendes ejendomme, bestemte Jens Glob at hævne sig. Den 29. august 1260 skulle bispen holde gudstjeneste i Hvidbjerg kirke, og Jens stævnedes sin svoger, Oluf Hase fra Salling, til kirken den aften. Han kom til Næssund med ti karle og to drenge; men det stormede, så færgemanden ikke turde sætte dem over. Oluf Hase gav da sine folk orlov, selv ville han over, men de fulgte ham alle. Storm og strøm var dog så stærk, at kun Hase og drengene slap i land. Da han kom til kirken stod Jens udenfor støttet til sit sværd. „Hvor er bispen?“ spurgte Hase. „Han er indenfor, med ham har jeg forliget mig“, svarede Jens. „Så skal hverken du eller han komme levende herfra“, råbte Hase og hug efter Jens med sit sværd. „Gå indenfor, svoger, så skal du se, hvordan jeg har forliget mig med bispen“. Hase gik ind i kirken. Der lå bispen i fuld ornat lænet op mod alteret med kløvet pande og knækket stav, og rundt i koret lå ligene af hans svende. Efter det blev kirken lyst i band og lukket i syv år.

Lysere af stemning end disse tragiske beretninger er folkevisen om Erik Styggesen, der i kong Hans' dage bortførte sin elskede, Kirsten Skram, fra Frøslevgård, men „førend hun kom til Sallingsund, hun både legte og lo“.

I en anden vise nævnes Sallingsund også, det er visen om Ellen Ovesdatter fra Gammelvold, hun narrede den påtrængende og aldrende bejler, hr. Magnus fra Thy, ved at få præsten til at læse den lange læst i Vejerslev kirke, hvor de begge overværede gudstjenesten. Mens præsten læste, byttede Ellen kåbe med sin terne, listede ud af kirken, svang sig på sin hest og red til Sallingsund, hvor hun gav færgemanden „guld og gave rund“ for at blive sat over sundet: „Stolt Ellen midt i Sallingsund, der slog hun ud sit hår: Hr. Magnus give sig til tåls, han fik mig ej i år“.

Folkeviserne gik fra mund til mund, til de omsider blev opskrevne. Det ældste folkevisehåndskrift her i landet er „Hjertebogen“, den har form som et hjerte, og den er en af Det kongelige Biblioteks største skatte. Den har nogen tilknytning til Mors, da den er samlet af adelsmanden på Ullerup Albert Mus, som var i Kristian den Andens tjeneste.

Mens der på Mors ikke er bevaret gamle herregårdsbygninger, findes der flere sådanne i Salling. Ældst er Østergaard mellem Durup og Aasted. Denne gård tilhørte familien Krabbe fra tiden før 1400.

Glædelig

Jul

NEDERGAARD - foto

Vestergade 15 . Telf. 20428

NYKØBING M.

Deres fotograf

Deres fotohandler

ROAMER

ROTO DATE

1097

**Fulldautomatisk præcision
44 sten — datoangivelse
100% vand- og støvtæt
Kvalitetsgaranti!**

ROAMER

OF SWITZERLAND

ET AF VERDENS MEST SOLGTE URE
(Hver 30. sekund købes et eller
andet sted i verden et ROAMER)

ROAMER herreur fra **166,-**
ROAMER dameur fra **180,-**

Vandtæt indtil 100 meter under
vandet — 10 atmosfærers tryk.

100% fri for kondensvand

ENEFORHANDLING:

John Justesen

Grønnegade 20, tlf. (077) 20114

Morsø's største specialforretning for ure

Lucas Krabbe flyttede gården og opførte 1516 en solid sengotisk borg, som han kaldte Østergaard. På en bjælke i salen stod følgende indskrift: „1516, den næste torsdag før midfaste lod Lucas Krabbe lægge den første sten til denne grundvold“. Gården har fire fløje om en gårdsplads, der kun er 9×9 m, den er opført af munkesten på høj kampestensokkel og var omgivet af volde og grave. Gårdens indre er istandsat og moderniseret, mens det ydre ikke er ændret og bedre end nogen anden nu beboet gård viser, hvordan en adelsmand på Kristian den Andens tid indrettede sig.

Jungetgaard i det nordøstlige Salling tilhørte længe slægten Skeel, der stammede fra Hegnet ved Tøndering. Den endnu stående hovedbygning, der er omgivet af grave, opførtes ca. 1548 af Kristian III's betroede mand, rentemester Herman Skeel, for hvem alle kirkens og præsternes fæstere i Halds len hver måtte køre et læs sten fra Halds teglgård til Junget. Bygningerne har en lignende karakter som Østergaards med munkestensmure og trappegavle uden blændinger; men der er kun to fløje, på de andre to sider var gårdspladsen værnede af høje og svære spærremure. Herremændene havde lært af Grevens Fejde, at det var nødvendigt af hensyn til forsvaret at bygge solidt og stærkt.

Spøttrup er den mest kendte af Sallings gamle borge. En af Spøttrups første kendte ejere var Niels Bugge på Hald. Hans datter Else bragte den til sin mand Gotskalk Skarpenberg, en indvandret tysker. Efter dem fulgte som næste ejer deres søn Johan Skarpenberg til Lund, han overdrog 1404 Spøttrup til Viborg bispestol. Vist i tiden efter 1450 byggede en Viborg bisp den stærke borg med tre fløje, de to vestgavle var forbundne med en høj spærremur med porttårn. Ydermurene ud til voldgravene er 1,75 m tykke, de rejser sig lige op fra voldgravens vand. Uden om voldgraven ligger en 9 m høj vold, der omgives af en ydre voldgrav. 1534 angreb skipper Klement Spøttrup, og den vestlige del af nordfløjen blev så stærkt beskadiget, at den senere blev nedlagt. — 1939 solgtes gården til indenrigsministeriet, og den blev gennemgribende restaureret med det formål at genskabe den, som den havde set ud i Viborgbispernes tid.

Ved Sallings sydvesthjørne har Kaasen en usædvanlig storslået og enestående beliggenhed. Denne gamle gård var stamsædet for slægten Kaas, men slægtens berømteste mand, kansleren Niels Kaas, boede ikke her, men på Taarupgaard, som han byggede syd for Virksund ved Hjarbæk fjord.

Ved skovbrynet ud mod fjorden nord for Skive å's udløb lå en gård, som hed Skovshoved, den tilhørte

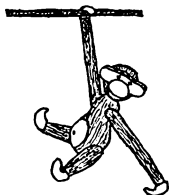
Vi har alle de små
særprægede ting,
der skaber hygge

✱

TOFT

Brugskunst

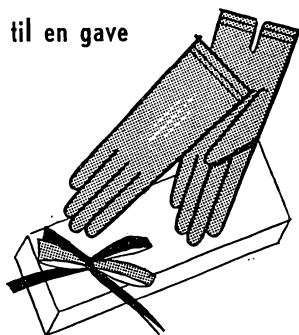
Algade 10 . Nykøbing Mors . Telefon 20223

**Stoffryk
Stentøj
Keramik
Træting**

Mangler De en ide til en gave

*-vi har
det
store
udvalg*

Nørgaards Lædervarer

Kirketorvet, Nykøbing M., tlf. 20918

**Radio
TV
Bånd-
optager**

fagmanden har det

Vesterbros Radio

CHR. SØRENSEN
Nykøbing Mors . Telf. 20885

Eneforhandling af

Skjold Burne Vine

Øbing-pedersen
TELF. 20068

Algade 20, Nykøbing Mors

lensmanden på Skivehus, og ved arv tilfaldt den Magdalene Banner, som giftede sig med rigsråd Iver Krabbe til Østergaard. Her i læ af skoven opførte Iver Krabbe ca. 1560 den endnu stående hovedbygning, som han kaldte Krabbesholm. Den står velbevaret og næsten uændret. Iver Krabbes enke tilføjede gårdsidens udbygning og det tilstødende tårn samt tårnet ved bygningens nordvesthjørne. Krabbesholm har høj rejsning og kamtakkede gavle, men i modsætning til de kamtakkede gavle med det glatte murværk på Østergaard og Jungetgaard, er Krabbesholms gavle rigt prydet med blændinger, som det var skik i tiden lige før renæssancen.

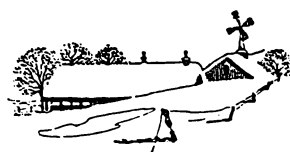
På Mors og i Thy findes ingen gamle herregårdsbygninger, den ældste på Mors er Frøslevgaards hovedbygning, der er opført 1786. – Den bedst kendte af gårdene på Mors er Højris. Den tilhørte ligesom Lund og Spøttrup Johan Skarpenberg, der i 1413 skødede den til Børglum kloster. Senere har den tilhørt flere kendte adelsslægter, således Erik Juel, Niels Juels fader. 1670 solgtes den til generalpostmester Poul Klingenberg, han fik af kongen skænket retten til at kræve sundkorn af hele Mors for at opretholde overfarten over Sallingsund og Vilsund, en rettighed, der fulgte gården og først hævedes 1871. Klingenberg var haveelsker og anlagde gårdens smukke have. Hovedbygningen ligger på det gamle voldsted omgives af grave, men bygningerne er opført 1859 og 1876.

Efter reformationen blev Dueholm et kongeligt len, der 1664 solgtes til Poul Klingenberg, senere tilhørte den den yngre Poul Klingenberg; men gården skiftede tit ejere, inden den 1899 solgtes til udstykning. Af det ca. 1370 grundlagte Johanniterkloster står nu kun et enkelt hus tilbage, en bygning med gavle i øst og vest (opført ca. 1475). Kun den vestlige halvdel af huset går dog tilbage til den tid, den østlige del af bygningen er opført i slutningen af det 18. århundrede.

Mange kendte adelsslægter har haft hjemme i de vestlige Limfjordsegne lige fra Gyldenstjerne på deres stamgård Aagaard ved Fjerritslev og til slægten Munk på Volstrup øst for Struer, hvis mest kendte mand var landsdommer Mogens Munk, som overbragte den jyske adels opsigelsesbrev til Kristian den Anden i Vejle.

Efter enevældens indførelse søgte adelen østpå, medvirkende dertil var vel også skovenes ødelæggelse, noget der forringede jagtmulighederne for de jagtglade herremænd. Store godssamlinger fandt derfor ikke mere sted her på egnen som i det østlige Danmark.

R. Skriver.

Fremtiden

Af OVE BAK

HVORDAN VIL FREMTIDEN forme sig for Mors. Dette er et spørgsmål som mange mennesker i denne tid beskæftiger sig med. Nogle mener, at vi i de kommende år skal sætte alt ind på turismen, andre mener, at det må være på det erhvervsmæssige område, der skal sættes ind.

Men der støder man ganske uvægerligt på det problem – hvad er egentlig erhverv og hvad er turisme – turisme er jo nemlig også et erhverv, som kan være medvirkende til at give yderligere beskæftigelse og ekspansion i de kommende år.

Målt i penge er vor levestandard de sidste ti år steget med 2-3 procent om året, og der er grund til at tro, at denne fremgang vil fortsætte. Hvis vi går ud fra at den årlige stigning vil blive på 3 procent, betyder det, at vor købekraft er fordoblet om 25 år og tredoblet ved århundredskiftet.

Men højere levestandard er ikke blot flere penge, det er også mere fritid til at bruge pengene i. Flere penge plus mere fritid skaber geografi. I øjeblikket er bilen et af de mest yndede private investeringsobjekter. Inden for en overskuelig fremtid vil praktisk taget alle der ønsker det, have egen bil, nogle et par stykker eller tre.

Når vi er blevet kørende skal vi have noget at køre efter. Til fælles brug sikres fritidsarealer ved skov og strand, og i familiens planlægning bliver sommerhuset det næste store investeringsmål.

I de seneste år har sommerhusbyggeriet som bekendt taget et vældigt opsving. Vi har i Danmark i dag ca. 80.000 sommerhuse men i landsplanudvalgets „Zoneplan for Danmark 1962“ gættes der på 1 million om 40-50 år, og dette tal er næppe for højt,

i ENGELSK HERRE- MAGASIN

får kontante købere
deres tøj!

*25 pct. mindre priser!
Bedre og
mere rigtig tøj!*

De ser et af Danmarks
største udvalg!

*... give gaver
gå til guldsmed...*

* * * * *

DET STORE UDVALG I

Ure

Guld

Sølvplet

Sølv

og tin

finder De bedst hos

Munksgaard

Telefon 2 01 94 . Nykøbing Mors

et vaskeri er Deres garanti

DANSKE VASKERIERS FÆLLESTILSYN

som består af Statens Husholdningsråd og Danske husmødres Forbrugerråd samt Vaskeriernes organisationer, fører til stadighed kontrol med f-vaskerierne.

- ✧ **Al vask og skylning sker i blødgjort vand**
- ✧ **Vaskemaskiner og udstyr efterses til stadighed**
- ✧ **Alle vaskerecepter er gennemprøvet og godkendt**
- ✧ **Der føres stadig kontrol med sæbe og sæbemængder**
- ✧ **Der garanteres begrænset vaskeslid**

Alle f-vaskerierne har pligt til at rette sig efter enhver afgørelse af kundeklager, der træffes af Ankenævnet for vaskerisager.

Morsø Andelsvaskeri vasker også gerne Deres tøj.

Morsø Andelsvaskeri

Nykøbing Mors . Telefon 20899

med 2-3 gange så høj levestandard vil de allerfleste af landets 11½ million byfamilier til den tid have råd til sommerhus.

Desuden skal vi i de kommende år regne med et betydeligt antal udenlandske turister, især fra Tyskland. I Vesttyskland bor der 60 millioner mennesker, alene i Slesvig-Holsten og Hamburg bor der ligeså mange mennesker som i hele Danmark. Vesttyskerne er gennemgående købedygtige, de er desuden ved Tysklands deling spærret ude fra Østersøkysten, hvis badestrande de tidligere valfartede til, og endelig har de effektivt beskyttet deres egne frie områder. I Vesttyskland er det i dag praktisk taget umuligt at få lov at bygge et sommerhus.

For tyskerne ligger sommerlandet Danmark derfor som det man i militærsproget kalder et tomrum, og de sidste års invasion ad hovedvej 11 – Grüne Strasse am blauen Meer – er kun en forsmag på, hvad vi kan vente os fra den kant i de kommende år.

Det menneskelige behov er uendeligt, og når vi engang har fået de biler og sommerhuse vi skal have, og har rejst det vi gider rejse, vil vor købekraft rette sig mod nye objekter. Man kan tænke sig at et af de næste vil blive båden. Trængslen på vejene og støjen i byerne vil drive flere og flere ud på vandet, hvor der er fred og ro (såfremt der kan sættes en stopper for speedbådenes terror). Vi vil til den tid få brug for masser af lystbådehavne, store ved byerne og små rundt om ved kysterne. Købstadshavne der har mistet deres trafikale betydning vil opleve en renæssance.

Her på Mors vil vi så ganske givet kunne gå en vældig fremtid i møde, når vi har alle disse ting der her er skitseret for øje. Vi må se at få skabt store områder, der af fredningsmyndighederne kan gives fri

til sommerhusbebyggelse. Tænk blot på det store, pragtfulde område, der forhåbentlig snart bliver givet fri til sommerhusbebyggelse i Sillerslev.

Dette vil jo så ganske givet være med til at skabe beskæftigelse på øen. Alle disse grunde skal jo i nær fremtid udstykkes, sælges, der skal anlægges veje, installeres vand, bygges sommerhuse, oprettes kiosker, forretninger, campingpladser o. s. v., o. s. v.

En anden ting som også vil komme til at brænde på er hotelspørgsmålet. En af byens borgere har udkastet den tanke, at et kommende storhotel skulle placeres ude på Ørodde ved Holger Danskes briller. Og såfremt der er den fornødne plads, vil placeringen være helt ideel.

Tænk blot om man i forbindelse med vort dejlige sportsanlæg kunne få placeret en stor og virkeligt tidssvarende Morsø Hal, denne kunne i forbindelse med et kommende hotel være et vældigt aktiv, hvor vi kunne invitere det ganske land, ja, for ikke at sige hele Europa, til afholdelse af kongresser, udstillinger o. s. v.

Kan alt dette gennemføres, vil det jo i forbindelse med alle morsingboers og vel også efterhånden alle thyboers og sallingboers store drøm, Sallingsundbroen, være med til at skabe en både erhvervsmæssig og en turistmæssig udvikling på Mors, som vil være større end nogen nogensinde turde drømme om.

Glædelig jul og godt nytår.

Ove Bak.

Kolonial Cigarer - Vine Isenkram Gaveidéer • • • • • • • Poul E. Telefon 20301	<i>Billig rens</i> <i>Bedre rens</i> Kemo-Rens Grønnegade 20 Nykøbing M. Telefon 21232	Se vort JULEKATALOG Der er mange gode gaveidéer Gør Deres juleindkøb hos Jørgen Brandt Isenkram . Udstyr . Sport Tlf. (077) 20400

Er det en sovepille?

Af ERIK HANSEN

DE FLESTE UNGE på Mors vil før eller senere blive stillet over for spørgsmålet: Hvad synes du om at bo på Mors? Det er et spørgsmål, som man ofte hører, og svarene er naturligvis vidt forskellige; men gennemgående tror jeg dog, at de fleste kritiserer Mors for at være et „kedeligt“ sted. „Der sker ikke noget her“, siger mange unge. Som sportsmand må jeg tilbagevise denne kritik, hvad det sportslige angår sker der meget i Nyk., ja, ud over hele øen. Vi har en af landets største cricketklubber, et stort stadion-anlæg, roklubben har eget dejligt klubhus, bordtennisklubben har fået overvældende tilslutning straks fra starten – og sådan kan man blive ved. Sporten har gode kår i Nyk., og det skyldes ikke mindst, at de kommunale myndigheder ser med stor velvilje på idræt og alt, hvad der har med ungdomsarbejdet at gøre.

Unge på Mors behøver absolut ikke at kede sig, der er mere end rigeligt at give sig til, hvis man ellers er interesseret i idræt og ungdomsarbejde.

Anderledes stiller det sig nok med de unges muligheder i erhvervslivet på Mors. For den unge mand eller unge pige, der vil frem indenfor sit fag, er Mors for lille, der er ikke erhvervs muligheder nok at vælge imellem, og det er én af årsagerne til, at så mange unge forlader øen. Jeg er sikker på, at mange, der nu rejser bort for at få en videre uddannelse i andre landsdele, gerne ville blive på Mors, hvis øen kunne give dem mulighed for at slutte deres uddannelse her; men det er dog et spørgsmål, om ikke netop de unges „flugt“ fra Nyk. er ved at få de kommunale myndigheder til at indse, at det ikke er nok at give ungdommen gode kår i fritiden; det er langt vigtigere, at de kan skabe sig dem i arbejdstiden.

Derfor håber jeg, at byens rådsmedlemmer nu spytter den „sovepille“, som Sallingsundbroen er eller måske mest har været, ud og får skaffet industri her til øen. Selvfølgelig skal vi have en bro, men man skal dog ikke bruge den endnu ikke opførte bro som en undskyldning for den manglende erhvervsudvikling på Mors; skylden skal derimod efter min mening lægges på den sene byudvikling og den derved nuværende skatteprocent.

Lærling Erik Hansen,
Aagade 23, Nyk. M.

Drik homogeniseret sødmælk fra

**Mejeriet
Engholm**

NYKØBING MORS . TELEFON 20537

Er Nykøbing Mors en gammelmandsby?

Af VALTHER B. THOMSEN

MED DEN stigende frihed og velstand blandt unge mennesker bliver det afgørende for samfundet, hvad ungdommen bruger sin fritid og sine penge til.

For samfundet er det rigtigst, hvad fritiden bruges til. Den kan bruges til småraserier og biltyveri, men den kan også bruges til idræt eller fornøjelser: popbal m. m.

Mange unge mennesker, der er i lære og kun betaler et beskedent beløb hjemme, er bedre stillet finansielt end de jævnaldrende kammerater, som stadig går i skole. Dette er ikke sagt af misundelse, men for at belyse den forskel der kan være på unge menneskers pengeforbrug.

Med hensyn til frihed er skoleeleverne værst stillet, da lærlingene nu går på dagskole, i stedet for som før at gå på handelsskole om aftenen.

I Nykøbing er der en sportsgren, som umulig kan dyrkes på konkurrenceplan, og det er svømning. Træningsmulighederne er mildest talt elendige. Vi har ikke engang et svømmebassin.

Modstandere af et friluftsbassin vil uden tvivl mene, at vi har vand nok rundt om Mors, hvilket ikke kan benægtes, men hvem dyrker konkurrencesvømning i Limfjorden i oktober måned, når vandet kun er 8-10° varmt? Ingen selvfølgelig!

Ja, men om sommeren har I alle muligheder for at dyrke intensiv svømmetræning.

Nej, det har vi heller ikke, for „skolens badehus“ al ære og respekt for den barak, men den er ikke et ideelt bassin til at sætte svømmerekorder i tværtimod, hvis man har alt for travlt, har man store chancer for at

rive benene til blods ved hver vending. Til slut kan anføres, at vejret kan også om sommeren spænde ben for et rekordforsøg.

Ingen, ej heller jeg vil undvære skolens badehus, men et svømmebassin hvor vandet kan opvarmes,

Gaver der glæder

Saml på sølvtøj,
begynd med en
ske som julegave

Den eksklusive
gave i guld og
sølv får De hos

Cortsen

NYKØBING MORS . TELF. 2 11 33

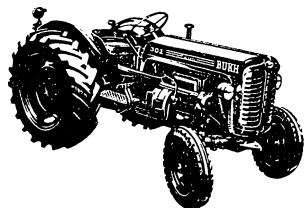
Børnetøj

skal være
hensigtsmæssigt
og fikst —
og det skal være
fra

HVASS børnetøj

Vestergade . Nykøbing Mors . Telefon 21350

J F . B U K H . N O R D S T E N . K Ø L A

Sikker Dem en
god service!
Et besøg i vor
forretning

Marks Maskinhandel

ALT I LANDBRUGSMASKINER

Telefon Nykøbing Mors 2 05 88

vil være en god forretning for Dem!

J F . B U K H . N O R D S T E N . K Ø L A

Hold Dem til **VOLVO**

den holder til Dem!

Henning Dahl Pedersen

aut. Volvo forhandler
Vesterbro, Nykøbing Mors
Telefon 2 16 88 og 2 10 95

OVE BAK

Kolonial

FRUEVEJ . TELEFON 20488

ville sikkert betyde, at flere blev fortrolige med det våde element, og chancen for drukneulykker ville mindskes.

Et svømmebassin er heller ikke uoverkommeligt dyrt, og flere små byer har det, f. eks. Nr. Søby og Grindsted, hvor man får vandet fra fjernvarmecen- tralen, det må vi også kunne få lavet. Det ville være ideelt, hvis et svømmebassin kunne kombineres med en kunstig skøjtebane som i Vojens, hvor energifrigi- velse ved frysning af skøjtebanen bruges til opvarm- ning af vandet i svømmebassinet. Når man så få at vide, at skatteprocenten kun er 11 skulle man måske flytte derned. Nu bliver Nykøbing aldrig nogen rig by, og det skyldes bl. a. at 60 % af Nykøbings befolk- ning er folkepensionister og børn, så man kan regne med at kun 25 % af Nykøbings borgere bærer skatte- byrderne for alle de andre.

Det bliver heller ikke bedre af, at ungdommen for- lader byen så snart man skulle have glæde af den, og kommer måske først igen i pensionsalderen, og derfor er det vel nok forståeligt, at byen bygger plejehjem i stedet for idrætsanlæg.

At jeg synes driften af plejehjemmet bliver for dyrt er en anden sag.

Udgiften pr. patient om dagen er så stor, at man ville spare penge, hvis man indlogerede patienten på Hanstholm Hotel, og det er nu ikke noget billigt hotel, men det kan jo være ligegyldigt nu.

Man må vel også sige at vi mangler en hal til hånd- bold, tennis, gymnastikopvisning og teaterforestillin- ger. At vi allerede burde have haft den, ses under de utålelige forhold skoleelever bydes på, når de må lave gymnastik i „Falkereden“, hvor man ikke kan få brusebad bagefter. Jeg forstår udmærket at eleverne pjækker fra slige timer, for *jeg ville aldrig selv lave gymnastik, hvis jeg ikke kunne få varmt brusebad bagefter.*

At vi har en fritidsklub, er vel snarere den tidligere kordegns skyld end byrådets, men da klubben kom i gang, må man til rådets ros sige, at de dog lige siden har bidraget til driften med „væsentlige“ beløb.

Vi må heller ikke glemme at kommunen har ydet mange penge til NiF's klubhus og til det kommunale stadion. Endvidere ofret penge, så roklubben kunne få et nyt klubhus og et virkeligt pænt klubhus i mo- derne stil.

Cricketklubben er heller ikke stedbarn, selv om NCC's klubhus er bygget ved frivillig arbejdskraft, har byen spyttet et mindre beløb i kassen, så klubben fik et virkeligt præsentabelt klubhus.

Byen fik også lavet plads til sejlklubbens både i den moderniserede havn, men hvorfor havnen skulle mo- derniseres, står vel som en gåde for de fleste menne- sker i byen, da der kommer færre skibe ind i havnen nu, end før den blev istandsat.

Fakta er, at nok har kommunen gjort noget for

ungdommen og idrætten, men der er lang vej tilbage endnu, før Nykøbing er på højde med de førende byer i Danmark, men Nykøbing er desværre en gammelmandsby, og det ser desværre ikke ud til, at dette vil ændres nogensinde, så man må vel belave sig på, at Nykøbing skal laves om til turistcentrum ligesom Bornholm, hvad enten man synes om det eller ej, men beslutningen skal tages og den skal tages nu, før det bliver for sent.

Valther B. Thomsen
gymnasieelev

Ungdoms- kriminalitet

Af
Johs. Riis

BENT KOMMER hjem fra arbejde. Klokkeren er 17. Han går ind i stuen. Far og mor sidder ved kaffen, også de er lige kommet hjem fra arbejde. „Du behøver vel ikke at smække så meget med døren“, er moderens første ord. „Jeg gjorde det ikke med vilje“, siger Bent undskyldende. „Nej, det er den sædvanlige undskyldning“, siger hans far. „Du laver aldrig noget med vilje, du gør det bare. Du kan tro, at da mor og jeg var unge, var der en anden tone i hjemmene“. „Ja, I har sikkert været nogle rene engle“, svarer Bent ironisk; altid skal „de gamle“ komme med det sludder“. „Straks vi si'r et bebrejdnende ord til dig, er du næsvis“, nu er det moderen, som har noget at sige. „Gå op på dit værelse og vis dig ikke nede før spisetid. Du går altid og skumler, er der noget, du er misfornøjet med?“ Ja, vel er Bent sur, men han har bare ikke lyst til at sige over hvad. „De gamle“ forstår ham jo alligevel ikke. Det eneste, de siger, er, at han er en sløv fyr, som ikke gider nogen ting. Så han går op på værelset, uden at sige et ord, og han viser sig ikke nede, før moderen råber, at aftensmaden er serveret. Da måltidet er indtaget under absolut stilhed, vasker moderen op, og fjernsynet sættes i gang. Fjernsynet er altid tændt, og hver

Drik Rosenholm Mineralvand

støt øens industri

„man har det godt
naar man har en
PRINZ

Heiberg PETERSEN
NYKØBING M. TLF. 2 09 04

Simon Schøler

ELEKTRO INSTALLATØR

Grønnegade 10 . Nykøbing Mors

TELEFON (077) 2 06 58

Vand - gas
Sanitet
Central-
varme
Oliefyr
Fjernvarme

Georg Schyum

Telf. 2 10 15 . Nykøbing Mors

Værksted: N. A. Christensensvej

Privat: Kastanieallé 36

eneste aften falder faderen i søvn foran det. Men det skal være tændt. Faderen vågner, når der slukkes, og så er han arrig. Ved kaffen bliver intet sagt.

Men inden den tid er Bent gået. Inden er der dog også fulgt et opgør mellem faderen og moderen, og det ender med, at Bent styrter ned ad trappen med forældrenes skarpe ord efter sig. Nede på gaden slår han over i mere adstadigt tempo. Han skal helst ikke lade sig mærke med opgøret, når han kommer hen på hjørnet. Der står Per og Kaj. Per og Kaj tvillinger, sønner af en velhavende direktør. De bryder sig ikke om at være hjemme. Faderen er altid på fabrikken, og moderen er til selskab med en mængde damer næsten hver eftermiddag og aften. Hvis hun en enkelt gang er hjemme, har hun migræne. Og så ved Per og Kaj, at det er klogest at færdes med stilhed. Per og Kaj er 17 år og har lige taget realeksamen. Nu tænker de over, hvad de vil være. Faderen har fortalt dem hvor vigtigt det er at tænke grundigt over sagen. Og Kaj og Per tænker, og efter adskillige timers granskning er de kommet til det resultat, at et par indbrud af og til ikke er så dårlige for deres lommeøkonomi, og så får de jo også tiden til at gå. Vel får de mange lommeøkonomi; men man kan jo aldrig få for mange.

Det er disse fyre, Bent kommer sammen med. Her er endelig nogen, som vil snakke med ham, og de er

endda et år ældre end han, Bent!! Men „selvfølgelig“ kræver de noget for deres nedlæthed. Og det, Bent må give, er at tage med de to „på bræk“. Han gør det nødtigt; men han vil gerne med i sjakket, så han giver sig. Det er jo også et ganske indbringende job. Men han er bange – bange for, at forældrene og politiet skal opdage, at det er Per, Kaj og ham, man skriver om i aviserne.

Det bedste ved det hele er dog, at Bent kan mærke, de andres anseelse og tillid vokser for hvert „bræk“, og det selv om han er yngre end de.

„Banden“ vedtager at anskaffe våben. Man ved jo aldrig, hvad man kan komme ud for!!

En aften står Per, Kaj og Bent i en cigarforretnings baglokale. De er næsten færdig med at åbne et skab, da de hører støj ude i butikken. Per, anføreren, hvisker, at de skal gemme sig. En betjent kommer ind i baglokalet. Han fløjter. Per skyder. Betjenten synker sammen. Bent og Kaj bliver straks taget af tililende betjente, og et par dage senere får man fat på Per.

Betjenten er hårdt såret. 13 indbrud er pludselig opklaret. Straf til de 3 unge lovbyggere: 10 års fængsel.

Hvem må man nu give skylden for disse fyres let-sindige omgang med loven? Først og fremmest drenge selv. De har ikke sørget for at få en hobby, som

(Fortsættes side 53)

Morsø klarer alt

I den daglige husholdning kan De trygt stole på MORSØ Margarine, den klarer ethvert problem for Dem, idet den er lige velegnet til bagning, stegning samt bordbrug.

- lige fra kærnen til Dem!

HERREFRISØR

Algade 19

Aug. Rasmussen

Cykler . Knallerter

Stort udvalg

COLE'S Cykler

Fruevej 95 . Nykøbing Mors . Tlf. 2 07 51

Julen på Mors i gamle dage

Af faktor Ejler Christensen

NÅR ÆLDRE MENNESKER på Mors taler om julen i deres barndomstid, er det de gode minder, der kommer i forgrunden, og inden juletid var der gamle skikke, der skulle iagttages, ligesom mange ting skulle forberedes. I de tider skulle husmoderen sørge for at få meget af det til side, som nu kan købes færdige i forretningerne.

Julebagnings betydning

Man skulle i god tid have korn til mølle og se at få melet rettidigt hjem, så julebagningen kunne være tilendebragt inden den store højtid, men da det var en travl tid for mølleren, kunne det knibe for ham at overholde den lovede frist, og særlig galt var det, hvis det blev stille vejr, så møllen ikke kunne udnyttes, men dette tog en ivrig kone nødtigt hensyn til, for hendes julebagning spillede en stor rolle, fordi man i det daglige ikke var vant til sigtebrød eller kage! Det var altså en stor dag, når der skulle bages, og man begyndte tidligt for at få bagt så mange sigtebrød, at de kunne slå til et godt stykke ind i det nye år. I juletiden kom der jo også gæster, så på julebordet hørte det til med kavringer, småkager, sandkager og julekage efter husmoderens egne opskrifter, ligesom pebernødder ikke måtte mangle for børnenes skyld. Mel var ikke i handelen, men det fortælles dog i gamle skrifter om Mors, at købmænd i Nykøbing slog sig sammen om en sæk flormel, som de delte mellem sig for at kunne forsyne de kunder, som ønskede lidt.

Når julegrisen skulle slagtes

Der var stemning over de mange forberedelser til højtiden, for der skulle både brygges og slagtes. Der kunne være stor forskel på, hvordan det øl var, man fik rundt omkring. Selv om man havde malt på loftet, kunne det have sine vanskeligheder at nå frem til den smag, så man var tilfreds, og som julens gæster også kunne lide, for øllet var altid hjemmebryg, for der kunne ikke hentes øl i en butik. Slagtningen af julegrisen var dog en af de store begivenheder på landet i ethvert hjem. Manden i gården og et par karle eller tilkaldt hjælp, mødte med solide reb for at få bundet

og bastet bæstet, for julegrisen var gerne en stor kammerat! På landet var der heller ikke slagtere nok, så den ting måtte folk selv klare. Børnene var bange, når grisens skrig lød, men også de voksne følte det som en lettelse, når grisen var stukket, og den skulle skoldes og skrubes! Men dermed var man jo langt fra færdig, for al kødet skulle parteres og ordnes, inden meget af det kom i saltkarret, ligesom blodpølser og medisterpølse hørte til sammen med andet, der skulle tilberedes.

De sidste forberedelser og juleaften

Dagene før juleaften kunne være triste og mørke nok, men travlt var der med at gøre rent, idet alt skulle være i orden både ude og inde. De forskellige kakkelovne blev for alvor pudset, og ofte var der ligefrem konkurrence om, hvis kakkelovn der skinnede mest! Der var meget at tænke på, men så kunne man jo også have det nemt i helligdagene. I staldene blev der meget ud, og selve juleaften fik dyrene ekstra foder, ja, der blev også en håndfuld korn til fuglene. Det var jo husmoderens og hjemmets ære, at madspørgsmålet var i orden, og selv om visse ting var forberedt i god tid, var det skik, at der lillejuledag om middagen serveredes grisesylte, mellemkødet og varmt øl, og mens det senere blev en skik med risengrød juleaften, var det nu suppe samt kogt kød, og efter at der var spillet om nødder, vankede der kaffe, og denne var absolut ikke en daglig nydelse.

Afdøde købmand Chr. Worm, Karby, har i nogle gamle optegnelser fortalt om, at hans far lillejuledag gik til købmanden for at hente en almanak, et spil kort og en flaske mjød, der ikke måtte røres før om aftenen!

Juleaften kom salmebøgerne frem, og en mængde af de gode, gamle salmer fra Kingos salmebog blev sunget, men man skal langt tilbage i tiden, før skikken med juletræet begyndte. Digteren fra vort nabolag, Jeppe Aakjær, har i prosa og vers skrevet meget smukt om julen, og for ca. 50 år siden digtede han om juleaften:

FLISER KANTSTEN
PLANTESTEN

FUNDABLOKKE KLINKEBLOKKE
*til alle
formål*

1. kl. mure- og pudsemørtel

Sand og grus

Færdigblandet beton

Et sted alt — alt på et sted

Vils Cementstøberi

Beton- & mørtelfabrik

v. Johannes Kankelborg Jensen
Telf. Vils 16-116

Centralhotellet

ANBEFALER

Restaurations-, krostue-, selskabs-
lokaler

BOWLINGBANE

Spisninger op til 600 kuverter

Stor sal til udstillinger og
foreningsarrangementer

Dinér transportable

leveres over hele øen
fra vort anerkendte køkken!

Restaurations tlf. 20 37 39
og køkken tlf. 20 69 95

*Da vugger de tanker som fugle i rør,
mens vildt over mosen det fyger,
og spurvene putter sig ind mod din dør
for vejrets fortørnede byger.
Med krummer og kerner for fuglen du strør,
hvad vindene fryser, det hjerterne tør,
den lære vi hentet' hos julen.*

Ved 9-tiden spistes der nadver, og det var risen-grød og kogt torsk, for ellers var det da ikke jul! Der blev også drukket mjød, hvilket gik efter tur – først husbond og madmor, og sluttelig blev der sunget, inden man gik tidligt i seng, for det gjaldt om at komme op til gudstjenesten julemorgen. Det kunne være en kold omgang at komme ud i den stærke kulde, og kun ringe varme var der i kirken. Gudstjenesten varede gerne længe, for prædikenen var lang, og der skulle ofres til præst og degn.

Juledag måtte der ikke muges ud i staldene, og inde blev der også kun foretaget det nødvendige. Det var mest almindeligt at tilbringe juledag hjemme, for dengang havde folk respekt for dagens hellige betydning, og højtiden måtte ikke forstyrres, men 2. juledag kunne det gå an at besøge hinanden, hvilket fortsattes i halvhelligdagene. Afdøde P. Kr. Bjerregaard, der var født i Sindbjerg og blev brygger i Erslev, fortæller i „Historisk årbog for Mors“ om sin barndoms jul for 100 år siden, at ved julebesøgene blev der rigtig dækket op, og når hans bedstemor mødte med sin salmebog, var det gerne optakten til, at så skulle der synges julesalmer.

Det varede som nævnt længe, inden det blev skik med juletræ med lys og efterhånden megen pynt, og det var symbolet på den natur, der skulle til at vågne op, når sol og lys sejrede over vintermørket, men snart blev juletræet dog glæden over det kristne julebudskab, der var for gamle og unge.

Selv om det er under andre former og vilkår, vi fejrer julen, end der her er skildret om julen på landet i fordums tid, så er julen den glædelige begivenhed, der ses hen til. Julen har jo den kristelige betydning, og samtidig er der minderne om barndommens jul – minder, som kan være „pakket ind“ eller gemt hen, men de dukker op, når de unge kommer hjem og i julen glæder sig i familiens kreds. Sådant har det været slægt efter slægt, at vi ser hen til julen med forventning, hvilket digterpræsten Vilh. Gregersen har givet udtryk for i sin julesang:

*Der er noget i luften,
som gør mig så glad,
som frisker mit hjerte
i ungdommens bad.
Der er noget herinde,
et strålende minde
om kærtter og sang,
om julen derhjemme, derhjemme
hos moder engang!*

Ejler Christensen.

Nykøbing Mors Skolevæsens udvikling fra 1815 til århundredskiftet

Af Søren Larsen

NYKØBINGS første skoleplan blev udarbejdet i året 1815, der blev ansat en førstelærer til en løn af 300 rdlr. plus fribolig, og en andenlærer til 80 rdlr., men han skulle selv skaffe sig bolig.

En udvidelse af skolen var påkrævet, men på grund af fattigdom udsattes den udvidelse, på dette tidspunkt var der 64 børn til heldagsundervisning og 110 børn til halvdagsundervisning.

I året 1841 fik byen sin anden skoleplan og det vedtoges, at den residerende kapellan tillige skulle fungere som første lærer og have en samlet løn på ialt 500 rdlr., og som anden- og tredielærer skulle der forsøges at anskaffe duelige seminarister, der ved den gamle kordegns død skulle dele hans embedes arbejde og indtægt, og derved opnå lønninger på henholdsvis 400 og 275 rdlr.

Undervisningen i skolen skulle kun omfatte religion – dansk – skrivning og regning, og de, der ønskede at forberede til realskolen eller søge flere kundskaber, kunne for betaling få ekstra undervisning.

Første- og andenlæreren delte arbejdet i real- og borgerskolen, medens en tredielærer var ene om al-

mueskolen, denne nye skoleplan fordyrede udgifterne med 620 rdlr. årlig, men planen var et betydeligt fremskridt for byen.

Den tredje skoleplan stammer fra året 1850, og det var nu nødvendigt, at der yderligere ansattes en lærer, således der var ialt 4 lærere som var forpligtigede til at undervise i begge skoler, men denne plans gennemførelse krævede yderligere ca. 800 rdlr. årligt.

Ved den fjerde skoleplan i året 1856 blev skolen som hidtil delt i en betalingskole og en friskole, og undervisningen skulle besørges af kapellanen og 3 andre lærere, men lønningerne forbedredes betydeligt ved indførelse af kornløn, hvorfor der blev indført undervisning i geografi og danmarkshistorie, og for første gang indførtes undervisning i håndgerning for piger i friskolen, og der skulle undervises 18 timer om ugen, hvorfor der blev tilstået en lærerhustru 100 rdlr. om året. Den samlede skoleplan kostede byen 2700 rdlr. årligt.

I årene efter 1860 faldt interessen for skolerne, og der var mange forsømmelser såvel i friskolen som i betalingskolen. Gymnastikundervisningen foregik udenfor skoleplanen og var meget mangelfuld, og de dårlige tider medførte en overfyldning af friskolen.

I året 1871 indsendte skolekommissionen et forslag til byrådet om at ændre kommunens skolevæsen, ved at nedlægge betalingskolen og udvide friskolen til at kunne modtage alle de børn, som ville benytte den offentlige skole, og give disse en så fyldig undervisning som deres evner og omstændigheder ville tillade. Forslaget blev begrundet med det forholdsvis

Bilen køber man
selvfølgelig hos

A/s Arne Rabenhøj

Aut. GM-forhandler

Nykøbing Mors
Telf. 21500

MALERMESTER

Peter Christensen

Mølløvænget 25
Nykøbing Mors
Telefon 20416

✧ Julens
✧ bedste drik

NK's kaffe

✧ bringes
✧ overalt

N. K. Kristensen

Østergade . Telefon 20409

lille børneantal i betalingskolen, nemlig 55 – imod friskolens 176 børn, men først i året 1876 blev skolekommissionens forslag vedtaget af byrådet, idet der på dette tidspunkt kun var 8 piger tilbage i betalingskolen. Skoledirektionen følte sig ikke tiltalt af tanken om fri undervisning også for bemidlede børn, og stillede sig meget kritisk overfor sagen. Skoledirektionen ønskede heldagsundervisningen stærkere udviklet, men med bibeholdelse af skolepenge, og holdt på ansættelse af en 5. lærer og en eksamineret lærerinde. Biskoppen støttede skoledirektionen og ministeriet var tvivlrådigt. Byrådet kunne på en måde slutte sig til ønsket om at udvide undervisningen mest muligt, men var betænkelige ved de forøgede udgifter, og på grund af det betænkelige i at fordre altfor megen skolegang af arbejderbefolkningens børn, men ved eftergiveness fra begge parter kom man til enighed.

Den 5. skoleplan blev approberet i november 1877, der skulle herefter kun være en offentlig skole med fri undervisning for alle børn, og der blev nu ansat en førstelærer som inspektør, der skulle bære ansvaret for skolen, og desuden blev der ansat 3 lærere og en timelærerinde, andenlæreren skulle tillige være kordegn, klokker og graver, og udgiften voksede med omtrent 2000 kroner årligt.

Den første kongelig udnævnte inspektør blev den kendte cand. theol. Ch. Gandrup, der ledede skolen i 8 år. Uden egentlig at være fagmand optog han arbejdet på at gennemføre den nye ordning med en begejstring og kraft, der satte stærke spor, og han forstod at indgyde respekt for skolegerningen. Naturligvis gik det ikke uden små rivninger og enkelte stærke sammenstød med skoleudvalget og de tidligere lærere, men han havde altid skolekommissionens tillid og støtte og afvæbnede efterhånden al modstand. Hans virksomhed har i det hele været banebrydende i Nykøbing skole.

I 1885 blev der oprettet en privat realskole uden forbindelse med borgerskolen, denne skole samlede næsten alle de velstilledes børn, med betydelig støtte fra kommunen, amtet og staten.

Den 6. skoleplan vedtoges i november 1889, og navnet Borgerskolen blev fastslået, der blev nu 2 pøgeklasser for drenge og 2 for piger, 3 halvdagsklasser for drenge og 3 for piger, og endelig 3 heldagsklasser beregnet for middelstanden, der blev ialt ansat 1 inspektør, 5 lærere og 4 lærerinder og udgifterne til skolen steg til omtrent 14.000 kroner.

Børneantallet steg kollosalt i Nykøbing, og skolen i Nørregade blev snart for lille, men så tilbød den gamle Nykøbing-dreng Mads Chr. Holm at skænke sin fødeby penge til en ny skole, som blev opført i 1892, og den 7. skoleplan blev vedtaget i februar 1893, og udgifterne steg til godt 20.000 kroner.

Den 8. skoleplan vedtoges i januar 1901, og der blev nu fri undervisning for alle børn, og forbindelsen med kirken blev indskrænket til at kirkens kordegn, klokker og graver herefter kun skal undervise på skolen i 24 timer. Af de 910 skolepligtige børn i Nykøbing undervistes 740 i kommuneskolen, 88 i realskolen og 82 i privatskolen.

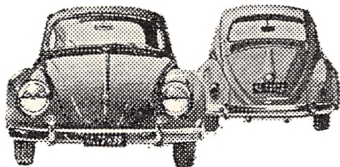
I året 1900 blev opført en teknisk skole med betydelig støtte fra kommunen og private.

Ved århundredskiftet var lærerantallet 19 på borgerskolen og de store udgifter, ca. 25.000 kroner, vækker betænkelighed.

Hvis disse forsigtige byrådsmedlemmer så skolens udgifter i dag, ville de antagelig få et chok.

Søren Larsen.

- en topscorer

**Den kommer
man ikke
udenom...**

★
**Sund økonomi
ved køb -
i brug -
ved salg**

Johs. Kirkegaard

Aut. folkevognsforhandler

Telf. 2 11 44*, Fruevej 30-32, Nykøbing Mors

Svenskepælen I DEN GAMLE KØBSTAD

Fortælling af MORTEN WIBERG

DET VAR DAGEN til juleaften 1658. Knagende frost var det, og sneen dryssede ustandseligt. Folk skuttede sig og krøb i skjul i husene omkring bilæggerovnene. Man lod sne være sne og tog sig ikke engang for at skuffe den bort fra dørene.

Kun ét sted i købstaden Slangerup var der kaste-mandskab i arbejde. Det var i Kannikestræde. Her prøvede peblingene at gøre indgangen til latinskolen passabel.

Klokken var tre, og de havde endnu en time igen af undervisningen, før de kunne få lov at holde jul.

Rektoren, den skrappe magister Herman Beck stod ved vinduet og holdt udkig med peblingene, for at de ikke skulle finde på at dænge hinanden til med sne i stedet for at bestille noget.

Flere af mesterlektianerne – det var dem, der asede i sneen – viste altid en forunderlig lyst til at lave komediantstykker, når de kom ud af rektors øjesyn.

Rektor bankede på ruden. Hele flokken væltede ind i skolestuen, og snart efter begyndte den latinske katekisering.

Endelig var det da forbi, og så stormede knægtene ad Kannikestræde og Kongensgade til hjemmene. De havde fred til juleaftensgudstjenesten skulle begynde. Dér skulle alle peblingene være med som forsangere.

☆

Klokkeringningen bølgede ud over den gamle stads snedækkede tage, og folk hastede til Sct. Michaels kirke for at høre mester Søren Povlsen prædike over julens evangelium. Der var lys på alle stole og i alle lysekroner, og mænd i lange kofter og kvinder i uldne sjaler fandt under dæmpet tale deres pladser i de umagelige stole.

I præstegården havde mester Sørenns hustru, Sofie, og pigerne travlt ude i stegerset. I stuen stod varmen i bølger fra ovnen. Bordet var dækket. To tregrenede lys gnistrede og spruttede og kastede deres skær ud på kirkegængerne, som var for hjemgående.

I forstuen med det røde murstensgulv stampede mester Søren og et par julegæster sneen af fødderne. De to fremmede var Hans Væver og Karen Vævers, der af præsten og hans kone var indbudt til at spise julenadver i præstegården. Præstekonen kom ud fra stegerset, og de fremmede ønskede „Guds fred og glædelig fest“.

...til hele familien

En
julegave
med
fornuft
i...

Møbler
skaber glæde
langt frem i
tiden...

SIXHØJ & JENSEN

MORSØ MØBLER . Nykøbing Mors . Telefon 20401

*De går
ikke forgæves
i*

Slagteriudsalgene

– Ja, så er vi her alle tre, og jeg for min part er svært lysten efter nadvere! sagde mester Søren og smilede – men for resten kan vi vel også snart begynde. Vi venter jo kun på den vellærde mand, kandidat udi teologien, Thomas Kingo!

Her smilede præsten over mod væverfolkene, der var kommet til sæde på vinduesslagbænken.

– Ja, Thomas skikkede i går bud hjem med skovriderens vogn fra Jørlunde, at vi kunne vente ham ved syvtiden eller det lag, men kommer han til at age med nogen, kan han vel være her før! svarede Hans Væver.

– Hvordan synes jeres søn om konditionen som slotsforvalterens huslærer?

– Jo, Thomas er meget vel tilpas.

– Rart er det at have ham så nær hjemningen! føjede Karen Vævers til.

– Det har hun rigtig megen ret i, Karen, men selv om en plads som huslærer hos slotsforvalter Jørgen Sørensen på Frederiksborg ikke er at kimse ad, så skal I se, han flyver snart længere bort. Kapellan et sted må han vel kunne blive med det første!

Mens man overalt i byen forlængst var gået i gang med julenadveren, havde man stadig ikke begyndt i præstegården. Man talte frem og tilbage om, hvor den længe ventede Thomas Kingo blev af.

Præstekonen og pigerne var kommet ind i stuen, og de gamle Kingos begyndte at føle sig beklemt over, at deres søn var skyld i, at præstens på denne højhellige aften måtte vente med nadveren.

For at korte tiden fortalte præsten om svenskernes meriter på Kronborg, som så skammeligt havde overgivet sig i efteråret.

Ja, de svenskere beredte land og rige en skøn jul! Lå kong Gustav ikke ved Valby og prøvede på at ud-

sulte København, og red der ikke bestandig rytterpatruljer rundt i landet og brandskattede godtfolk og stjal og røvede, hvor de kunne komme til.

☆

Man havde opgivet at vente på Thomas. Præsten og præstekonen og deres gæster lod sig julemaden smage, men Karen Hans Kingo var tavs. Det trykkede hende, dette med sønnen, der udeblev. Hvert øjeblik lyttede hun ved vinduet, når de andre talte – og nu var der en lyd, som om en hest galoperede i sneen. En rytter strøg forbi vinduet og jog ind på præstegårdens gårdsplads.

Det var Thomas Kingo.

Hvid af sne sprang han ind i stegeriset. Alle modtog ham med spørgende blikke.

– Svenskerne er i Gørløse! sagde han hurtigt – jeg måtte fra Frederiksborg gå ind over markerne ved Frierslev Hegn for ikke at falde i hænderne på en fenik ryttere, som ad landevejen red mod Slangstrup. I Gørløse har svenskerne slået sig ned i Møllegården og har skammelige røvet og ødelagt alt, hvad der var af værdi. Jeg gik langs med åen ned til landevejen, og dér stødte jeg på bønderne fra Gørløse.

De fulgte gennem vinduerne ud mod gårdspladsen svenskernes færd i fadebur og stuer. Mølleren havde måttet dække op for de stratenrøvere. De havde travlt, svenskerne, for de havde deres egentlige ærinde her i Slangstrup, sagde de. De er ude efter vore kobberporte!

Så lånte jeg en hest hos mølleren for at komme hjem før svenskerne. Vi må have portene af stolperne og få dem gemt et sted. Men svenskerne kan være her på minuttet, så vi må skynde os!

...sko en dejlig gave Køb julegaven hos Kirketorvet . Nykøbing Mors	Salaterne fra er et guld-kvalitets- produkt og et ægte MORSØ produkt	KOLONIAL - VIN FRUELED er rette sted TELEFON 2 01 57 KONSERVES - KAFFE

frisk og
velklædt

til hverdag
i en kittel
fra...

FLENSBORG LAGER

Telefon 2 02 74

— hele familiens hobby

Modeljernbane

Ægte MÄRKLIN kvaliteter fra kr. 90,00 for komplet sæt med transformator:

Og hertil kommer sensationen:

Faller veje

med kørende biler!

Se nyhederne hos

NIELSEN & SØGAARD

Nygade 2 . Telefon 2 02 95

Deres MÄRKLIN og FALLER forhandler

Spar sammen til MÄRKLIN

— det betaler sig

Ordene var som en brand i præstens sind. Skulle svenskerne nu rende af med gitterportene, Slangेरups sjældne kobberporte, så måtte højsalig kong Christian hellere have fået dem, da han i 1601 havde bud efter dem for at Helsingørs gjethus kunne støbe dem om til kanoner.

Dengang havde magister Fabricius, en af mester Søren's forgængere i præstekaldet, ved sin kloge adfærd reddet både porten og kirkens såkaldte borgmesterklokke fra omsmelting. Og nu ville svenskerne, det lede kram, have fingre i portene! Nej, det skulle ikke ske.

Mens præsten selv ilede til borgmestergården i Brobæksgade, blev en af pigerne sendt ind hos købmanden på hjørnet, præstens genbo, for at alarmere ham og krambodssvenden.

Nyheden om svenskerne's nær forestående ankomst spredtes med hast over byen. Folk stimlede sammen ved præstegården, mænd og kvinder og lange opløbne drenge i småsnakkende flokke. Mester Søren og borgmester Hans Atke havde i fællesskab lagt en plan: Portene skulle løftes af stolperne og sænkes i cirkelengen øst for byen.

☆

En halv time efter at Thomas Kingo var kommet til byen, gled en kælke med fire heste for gennem gaderne. Anbragt på en fadding lå kobberportene og hvilede på fire vognkæppe.

Snevejret var stilnet af, og stjernerne tindrede. Kælken skrumpede hen over frosne muldvarpeskud, så det sang i kobberet. Krambodssvenden og borgmester Atkes karle løb foran med lygter. Der var en febrilskhed og iver over alle. Ville man nå at få portene sænket i rette tid?

Nu gled befordringen ud på cirkelengens is, og hestene blev spændt fra, mens mandskabet overtog deres rolle. Kælken blev skudt ud på isen, og der blev gjort holdt. Isøkser og hakker kom frem. Der skulle hugges hul i isen, og det tog tid.

Præsten skyndede på folkene og gik imellem ind til bredden og kiggede ind over byen og de mange små lys, der blinkede fra husene ud i julenatten.

Ad den anden kant til skinnede der lys på Kratmøllen og i Bakke-Sidses hus, som lå halvvejs gravet ind i bakken. Lokket af lygternes skin på isen var Bakke-Sidse kommet til og betragtede med vagtsomme øjne det mærkelige arbejde, som folkene var gået i gang med.

Præsten og borgmesteren stod som på nåle, mens mændene asede og sled med den tykke is. Endelig var hullet så stort, at portene kunne glide igennem det.

Da den sidste af portfløjene — den med den skønne cicelering og byvåbnet — forsvandt under isen, mumlede Bakke-Sidse en besværgelse over hullet og gjorde nogle sære bevægelser med hænderne over det boblende vand.

– Pak hun sig bare bort! Her er ingen brug for hendes lede kunster! sagde mester Søren og puffede hende væk fra hullet.

Bakke-Sidse sendte præsten et ondt øjekast og listede af.

☆

Heste og kælke og de, der havde været med på cirkelengen, nåede byens østre udkant, netop som svenskerne holdt deres indtog fra nord. De svenske ryttere red højt skralende gennem byen til kroen. Her tog de ind og fik på forlangende straks sul og brød og godtøl på bordet.

Kort efter at de var kommet, stod der ved kroens stegersdør en gammel kone og spurgte efter svenskerens anfører. Det var Bakke-Sidse. I smøgen mellem kroens hovedbygning og lade stod hun og den svenske vagtmester og hviskede ihærdigt sammen.

Svenskerne, der netop var gået i gang med traktementet, fik straks besked om at sadle op igen, og snart satte hele styrken kursen ud til cirkelengen.

Det var en let sag for Bakke-Sidse at vise, hvor kobberportene var skjult. Vagtmesteren kaldte på en af sine mænd og gav ham ordre til at ramme en pæl ned i hullet for at man ved dagens lys kunne tage kending af stedet. Stolpen skaffedes til veje og stod snart fast og sikkert i mosens bløde bund.

Svenskerne lavede sig til at vende tilbage til krostuens varme, da Bakke-Sidse stillede sig hen foran vagtmesterens hest.

– Penge! sagde hun.

– Penge, siger I, jeg har ta' mig tjusen ingen penge til jer!

– Det lovede I!

– Lovede? Skrub hun pokker i vold, her får hun ikke en skilling! Tror hun, vi er kommet for at købslå med hekse?

Bakke-Sidses ansigt fortrak sig, og hun gik lige ind på livet af vagtmesteren.

– Tvi! hvædede hun og spyttede ham i ansigtet.

Det gav et sæt i ham. Så gav han hesten af sporerne og red ind på Bakke-Sidse. Hun snublede bagover, greb for sig og prøvede på at få fat i svenskerens pæl. Taget glippede, hesten gik ind over hende og skubbede hende ud over hullets kant. Hun fik ikke engang tid til at skringe, så lukkede det iskolde sorte vand sig over hende.

Svenskerne stillede dagen efter på isen og medede efter portene med brandhager og lange kæppe; men måtte opgive at tage dem op.

– Ja, ja, kommer tid, kommer råd! sagde vagtmesteren – lad nu isen forsvinde og vejret bliver noget mildere, så er portene vore, men de mikler, der har sænket portene, skal nok få kærligheden at føle!

Præstegården, de to købmandsgårde, borgmestergården og mange huse i byen blev udplyndret og fik bohavet ødelagt.

Sig det med blomster

Østergade

Telefon 2 03 33

**Nielsens
Handelsgartneri**

Ingrid **SALONEN**

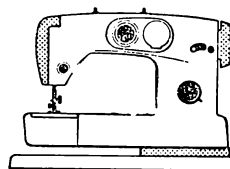

Fuglebakken

Nykøbing Mors

Telefon 2 11 03

CONSUL - ROYAL - PHOENIX

Symaskiner skal De have hele livet, så vær sikker på *service, garanti og undervisning.*

Zig-zag symaskiner nu fra ..... kr. **685,-**
Friarms zig-zag symaskiner fra .... kr. **995,-**
pr. måned kr. 40,-

Symaskinecentralen

Ringsgade 4 . Telefon 2 15 72

Asp julelys , 20 stk. æske	2,28
Grødris , 500 g pose	0,98
Mandler , 50 g pose.....	1,49
Dadler , 9 oz æske.....	1,98
Diamantlys , pr. pakkke	1,28
Svesker , 340 g pose	1,78
Brune kager , 250 g pakke	1,48
Småkager , 500 g æske.....	2,98
Kakao , 250 g	2,68

Aage Christoffersen

Telefon 2 01 41 . Nykøbing Mors

*Stort udvalg i
tobak
vine
piber
lightere
og andre
gaveting*

finder De i

Havnegades Tobaksforretning

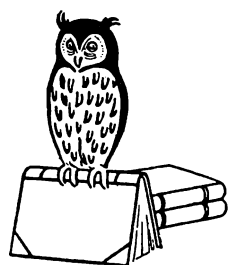
Anna Jørgensen

*Lad Deres gæster
bo og spise på*

Missionshotellet Bendix

Telefon 2 00 44

Byens førende - ældst - størst - bedst

**Skrive- og
regnemaskiner**

o

**SALG OG
BYTTE**

Niels Schmidts Boghandel

Algade 24 . Nykøbing Mors . Telefon 2 01 78

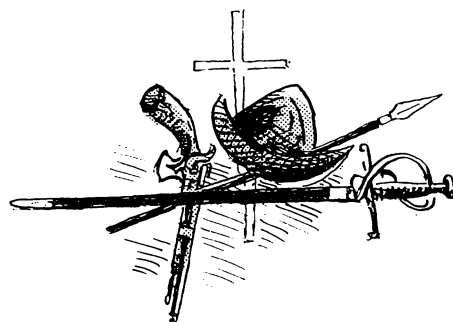
Ryttertruppen lod til at slå sig til ro i byen. Den ventede på mildt vejr for at kunne hæve kobberportene, blev der sagt. Men i begyndelsen af februar fik de svenske rejseordre. Fra Kronborg kom en stafet med besked om, at de skulle rykke til København. Der havde Karl Gustav hårdt brug for dem.

En skønne dag var de væk, og natten mellem den 10. og 11. februar 1659 deltog de i Karl Gustavs mislykkede storm på København.

Slangerups kobberporte var reddet. Hævet af mosen blev de dog aldrig. Det ene forgæves forsøg blev gjort efter det andet, og så opgav man det.

Men pælen, som svenskerne satte ud i mosen, for at de kunne kende stedet, hvor portene lå, stod der i mange år.

Den blev kaldt svenskepælen.

JULEGAVERNE 1965

*Enhver husmoders ønskedrøm er en gave med varige goder, og den finder De bedst i den ny el-butik i
Algade*

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

F.C. Quist & Søn

AUT. EL-INSTALLATØR

Telefon 2 15 18 - 2 06 85

Nyt fra Museet

DER ER i det sidste års tid indløbet mange meddelelser til museet om jordfundne fortidslevn, i hvert enkelt tilfælde er der gjort en undersøgelse på stedet, mange af fundene har været af betydelig historisk værdi.

Alle undersøgelser har været fulgt af egnens *beboere med stor interesse. Det er af stor kulturbistorisk betydning*, at så snart nogen støder på jordfund man regner med er oldtidslevn, da *omgående at underrette museet*, og lade det henligge urørt til museets folk kommer til stede.

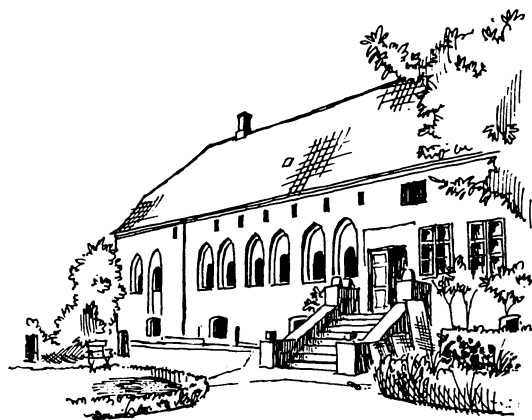
Således fremkom der under planeringsarbejdet på Solbakken jord, der hvor Marks Maskinhandel skal bygges, sten m. m. En tilskuer der var historisk interesseret, underrettede museet. Museets medarbejder for markfund, planteskoleejer P. C. O. Nørgaard, Sundby, tog straks derud. Man afdækkede en tre gange tre meter brolagt halvkælder. I det nordøstlige hjørne var en nedgravet drikkevandsbeholder, 55 cm bred og 90 cm dyb og foret med ler. Egeplanker godtgjorde, at det drejede sig om en bindingsværksbygning. På halvkælderens bund fandt man en næsten hel stjerterpote med en 8 cm lang stjerter, forskellige skår af glaserede lerpotter og jydpotter, skår af en glasskål, nogle særprægede stykker glas og en beskadiget underligger til en sennepskværn af sandsten. Man var nu klar over, at det var fadeburet til en gammel gård. 9 m fra fadeburet fandtes rester af kakkellovnskakler. Ved første øjekast var man klar over, at disse ting stammede fra et bedre hjem fra 15–1700 tallet. Straks meldte spørgsmålet sig, om vi kan finde ud af, hvilken bygning det er, vi her stod og gravede i. Vi fandt et gammelt bykort frem, og med bistand af kommuneingeniør Chr. Bodholt, blev der foretaget nogle udmålinger, og det viste sig med meget stor nøjagtighed, at det var resterne af det gamle Rolstrup. Af kortet fremgik det, at hovedbygningen skal være ca. 24 m lang. Da museet indledte udgravningerne havde en bulldozer, der var i gang med planeringen, fjernet ca. 50 cm af det øverste jordlag, her er mange oplysninger sikkert gået tabt, men det kunne ses, at arealet har været bebygget mere end én gang.

Dette er ganske naturligt, idet Rolstrup omtales første gang 1320, hvor den ejedes af Niels Bugge til Hald. Rolstrup var da en landsby omkring hovedgården og en af de tre byer, Venner, Vettels og Rolstrup, der lidt efter lidt kom til at udgøre Nykøbing.

Genstandene der fandtes i fadeburet er nu blevet undersøgt af eksperter af hensyn til nærmere date-

ring. Genstandene er alle fra omkring 1600-tallet måske lidt før eller lidt efter. Stjerterpotten er istandsat og indgået i museets samling som den første af sin art. En del af glasskårene stammer fra et renæssancevindue, heraf var et stykke grønt glas, helt og ubeskadiget, typisk fra en tid hvor man ikke kunne lave klart glas og skære med diamant. Stykket er trekantet og viser, at dens trekantede form er tildannet ved hjælp af varm kobbertråd og en tang. Alt tydede på at det gamle Rolstrup var nedbrændt, hvornår dette er sket, er ikke klarlagt, ej heller hvornår det er flyttet op på dets nuværende plads.

Af andre betydningsfulde fund i årets løb må nævnes den ca. 2000 årige jernalderbrønd fundet på et engareal tilhørende Valdemar Søndergaard, Højgaard, Sindbjerg. Fundet blev gjort under dræningsarbejde. Det er en lille stensat brønd. Ved oprensningen af den fandtes typiske potteskår fra jernalderen, hvilket vil sige, at brøndens alder er omkring 2000 år. Til trods for at brønden kun er 60 cm dyb, giver den godt med klart vand. Dens bund er belagt med flade sten, og inde i brønden, ved den nordvestlige side, er der en udbygget flad sten, som er passende og velegnet til at træde ned på, når man skulle tage vand af brønden. Ca. 30 m vest for brønden sås i den dyrkede mark svage rester af jernalderbebyggelse. Brønden står endnu, og Valdemar Søndergaard har lovet, at den skal blive stående urørt indtil videre. Sidst på sommeren blev der under vejarbejde i Vejerslev sogn fundet en storstensgrav, d. v. s. hvor kærvensten og overliggere er store sten. Graven indeholdt ingen gravgods men en del brændte ben, idet liget var blevet brændt på bål inden gravsætningen. Åbningen af stengraven overværedes af ca. 100 skolebørn fra Vejerslev skole. Hvor museet står over for nogle udgravninger hvor der fremkommer noget historisk og er af en beskaffenhed, man må regne med, at skolebørn kan få udbytte af, vil den nærliggende skole blive underrettet, og udgravningen vil såfremt det er muligt, blive tilrettelagt således at skolebørnene kan overvære det, såfremt det ønskes af skoleledelsen.

Juleklokkerne

HØJT OPPE i tårnet hang kirkeklokkerne på deres bjælke. To alliker sad tæt sammen i et glughul, en lille mus vimsede rundt på gulvet, ellers var der ganske stille i det store klokkerum over hvælvingerne. Højt over kirketårnet stod en bleg måneskive på den blå himmel og dybt nede lå byen med dens huse og gårde.

Der var så stille; det var som en blid og forventningsfuld stemning lå over byen og den hele jord. Nu hørtes tunge trin, det var gamle Anders-Ringer, som kom op ad den slidte murstenstrappe. Nu stod han på den lille afsats, hvor trappen endte, og steg langsomt op ad stigen med de tyve trin.

Tusmørket havde lagt sig over det dunkle rum; men Anders kendte hver eneste krog. I næsten halvtreds år havde han ringet med klokkerne, og han elskede dem, og klokkerummet var hans andet hjem. Han ringede solen ned, ringede til kirkegang, bryllup, og jordefærd; men aldrig ringede han så gerne, som når han ringede julen ind.

Han var en gammel mand med hvidt skæg og kløge, milde øjne. Han stod et øjeblik ganske stille, så gik han hen til det store lydhul og kiggede ud.

Først så han på himmelen, hvor de første stjerner skimtedes bag månen. Så vendte han blikket nedad mod den lille by, og sidst så han på sit eget hus ved foden af kirkebakken.

Han så på vinduet, til værkstedet, hvor han dagen lang sad og puslede med sine ure. Han var glad for at arbejde med urene; han syntes, der var en hemmelig forbindelse mellem urene i hans værksted og de gamle klokker i tårnet.

Men derefter så han på det næste vindue, og der kom sorg i hans ansigt. I stuen dernede lå hans elskede og trofaste hustru, Kirsten, og droges med døden. I tre dage havde hun været uden bevidsthed, og det lod ikke til, at feberens ville slippe sit tag.

Anders elskede hende over alt i verden, og det var hans højeste og inderligste ønske, at han kunne få lov at beholde hende. Medens han ringede med den store klokke, fulgte hans ønsker med toner, som bølgede ud over byen. Han ønskede juleglæde og julefred til alle, som lyttede; men ved hver eneste klokkeslag tænkte han alligevel på Kirsten og bad for hende.

Et øjeblik efter steg han op ad stigen til den lille klokke og begyndte at kime. Der var vist ingen i hele verden, som kunne kime som gamle Anders. Klokken havde den fineste og blødeste klang, og han vidste nøjagtig, hvorledes han skulle slå, for at få de smukkeste toner frem.

Af Morten Korch

En, to – en, to, tre – en, to, tre, fire, fem, seks, syv! talte han. Det var, som om han spillede, og tonerne kaldte minderne om Kirsten frem. Der var glade minder fra de unge år, og ømme og dyre, kære minder fra deres lange samliv i de små stuer.

Han bad så inderligt for hendes liv. Han havde bedt hver dag; men ikke sådan som nu. Bønnen kom fra hans hjertes helligste dybder, og tonerne gav den en forunderlig inderlighed og dybde. Det var, som klokken blev ved at hviske hendes navn. Åh, om hun dog måtte høre ham. Om hun dog måtte vågne af sin febersøvn og høre hans kalden.

Tonerne fløj ud over byen, og folk lyttede, de syntes aldrig, klokkerne havde kimet så smukt før.

Gamle Anders fik tårer i sine øjne, uden at han selv vidste det, og han kimedede flere minutter længere end han skulle.

Da han lidt efter trådte ind i sin stue, så han, lægen var kommet; men han skyndte sig ind i det værelse, hvor Kirsten lå. Hun var virkelig vågnet af sin febersøvn, Vorherre havde hørt hans bøn.

– Tak, fordi du kimedede for mig! hviskede hun og smilte til ham.

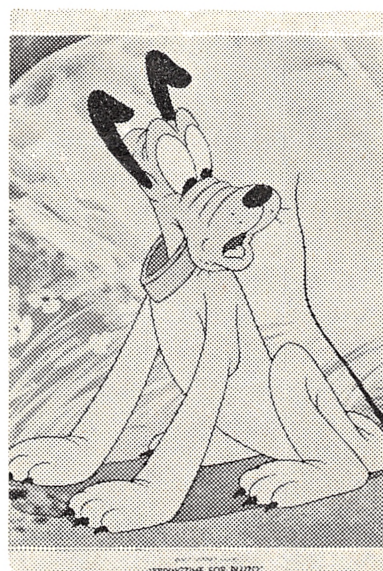
– Måske De alligevel får lov at beholde hende! sagde lægen, som var kommet hen til sengen.

Gamle Anders nikkede og så på lægen med et smil; han havde fået sådan en stærk tillid og tro.

Så satte han sig på stolen ved sengen og tog Kirstens hånd. Han blev ved at beholde den i sin, de så på hinanden, og de syntes begge to, at stuen var fyldt med tonerne fra den kimende klokke i kirkens tårn.

**Kæmpe juleshow i Kino kl. 16 og 17
hver dag fra fredag d. 17/12 til og
med torsdag d. 23/12. Biletpris børn
og voksne kun 2,50 over hele salen**

Dejlige tegnefilm med alle Walt Disney's kendte figurer

**Hele landet jubler over
den store festlige danske farvefilm**

LANDMANDSLIV

„Masser af det berømte danske smil... iørefaldende og dejlige melodier.... humor, hygge, hjertevarme . fortræffelig underholdning.. flot og fejende... overgår alle tidligere præstationer... noget af det bedste vi længe har set... der bliver kø foran biograferne, og denne gang er det fortjent“

skrev pressen begejstret

**Hver aften fra 2. juledag kl. 18,55-21,00
Biletpriser 5,25 - 4,75 - 4,00 - 2,75 - 2,25**

I KINO

Det bli'r aldrig det samme igen!

Af KAREN MØLLER

UDLÆNGSLEN førte mig langt bort fra barndommens by, er man ung, brænder man som regel efter at opleve den store verden derude. Det derhjemme – så småt, ikke? Alle de gadespejle, altid de samme ansigter, de samme små gader, der må bestemt ligge en hel masse spændende derude og vente på én.

Ja, så kom man viden om og oplevede en del, og fandt, som de fleste, ud af, det ikke altsammen var lagkage med flødeskum. Man faldt så til ro, langt væk fra den lille by ved fjorden, stiftede familie, slog rødder.

Og årene gik, som år har for vane, mange af dem – indtil det en dag kom over mig, at nu ville jeg gense barndommens steder. De bånd, man mente bristede forlængst, eksisterede åbenbart stadig, det rykkede og trak i hvert fald i dem, hvordan det så kunne gå til, der var pludselig så meget, som årenes dyne havde begravet, der dukkede op, trængte på, blev sprællevende.

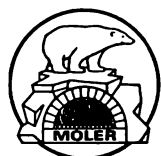
Var der så andet at gøre end at sætte sig i toget og dampe af? Rejsen var adskilligt kortere og mindre besværligt end mine første ture på ruten, der var kommet lyntog i mellemtiden.

Allerede da jeg i Skive steg ind i det lille, fortrolige fultog til Glyngøre, begyndte det at blive hjemligt. Sproget, de snurrige stationer, som man virkelig stadig kunne udenad.

Glyngøre. Første glimt af den blå fjord – for den var heldigvis blå den dag. Det gav klump i halsen at skimte byens tage derovre et sted i soldisen. Toget, der trillede ned til færgen, den gode, gamle færge – ja, det var naturligvis ikke den, man dampede af med i sin tid – men – den lignede. Hvor elskede man den færge, da man var ganske grøn. Det var søndagens store oplevelse at stå ved bolværket og se den lunte af med de lykkelige asener der skulle ud og rejse, med fed og liflig sort røg futtende ud af de trinde skorstene.

Ombord. Her lugtede, som jeg huskede det skulle lugte – ja, jeg kan ikke definere den atmosfære, for mange ingredienser tilsat sildelugt fra Glyngøre – tang – saltvand.

Og man stirrede og man genså. Nu damper vi snart ind mellem de to arme, der rækker sig beskyttende ud omkring byen.

skamol

Skarrehage Molerværk

NYKØBING MORS

Molerværkernes Salgskontor

Nykøbing Mors . Telefon 21090

Først spidsen af Refshammer, hvor man legede så vidunderligt engang. Man åd „sortebær“ der ikke smagte af noget, men de var så pæne – mellem viftende kæruld og skrigende strandfugle.

Legede skjul og andet godt mellem plantagens træer. Her var blevet mere bebygget – nå ja, intet forbliver uændret, alt er undergivet forandringens lov. Til den anden side. Ørodde. Alle de saltvandsfriske ture man gik der, arm i arm med skiftende veninder – ja, gad vide hvor de allesammen er henne nu. Står jeg og tuder? Vel gør jeg da ej.

Jeg ser ikke helt tydeligt – ja, det må vel skyldes disen, hvad ellers? Østerskompagniets hvide bygning – stadig på spidsen. Men der er tyndet ud i plantagen, der er kommet flere bygninger længere inde. Atter forandringens ubønhørlige lov.

Der er kirketårnet, ragende op over røde tage – som hønen over sine kyllinger – men der er noget forkert i billedet, noget helt forkert. Nu har jeg det. Det er møllen, der knejste så frit og stolt på sin bakketop – som et vartegn – jeg kan ikke få øje på den – ja, men det må da være mit syn, det er galt med – møllen – den kan da ikke være væk?

Ind i færgelejet, hvor mutter færge rokker sig til rette med det lille bump man kender så godt. Her er i hvert fald ingen ændringer sket. Møgelvangs plads er der stadig – stationsbygningen, rørende uforandret – selv brolægningen – den samme, selv om den er noget ujævn.

Det var en oplevelse at se de gamle steder, sludre med mennesker man kendte engang, de fleste var naturligvis af den ældre generation, det gjorde dem ikke mindre hyggelige.

Men – der var én stor skuffelse. Møllen, ja. Møllen, der engang knejste frit på bakkens top.

Jeg kunne have tudskrålet, da jeg fik undersøgt hvad det var med den. Vistså – den eksisterede endnu

A. Kramer Kristiansen

Østergade 9, Nykøbing Mors, Telefon 20811

**Nybygninger
Omforandringer
Reparationer
Kloakarbejder**

Moderne kompres-
soranlæg til
nedbrydning

Gravemaskine og
kraner

Udlejning af
moderne stilladser
til alle formål

Skal De på sygehusbesøg, har vi udvalget i

**frugt,
chokolade
og vine**

Elith Nielsen

Nørregade 27, Nykøbing Mors, telf. 2 02 05

**Johansen
& Petersen**

Tømremestre

Gasværksvej 53
Nykøbing M.
Telefon 2 11 39

NYTTIGE Julegaver

Køb praktiske og nyttige julegaver. Vi har til alle priser

hos

Vald. Blaaberg Tlf. 20460

Se vore udstillinger

Mors julegave

**Et AEG
thermostatstrygejern
(5 års garanti) fra**

H. Hein

Nygade 9, Telefon 2 08 89, Nykøbing Mors

Kom og se vort udvalg i
kranse, juledekorationer
og julens blomster

P. C. Larsen's eftf.

v/ P. Holbæk Jensen
Vesterbro 21, Nykøbing M.
Telefon 2 01 51

Alt i
kort
telegrammer
og ugeblade

Fruevejs Kiosk

v/ VALBORG DORNHOFF
Nykøbing Mors . Telf. 2 10 75

Svend E. N. Poulsen

Malermester

Nørregade 2 . Nykøbing Mors . Telf. 2 05 32

FREDSØ turist- og lillebiler

har 5 — 22 personers biler
med fører — og kører til
★ **hudspecialist**
i Viborg hver uge.

8 personers bus uden fører.

Niels Kr. Kristiansen

Telefon Nykøbing Mors 2 18 64

– men i en forfatning så ynkelig, at det havde været bedre, om den havde været helt væk. Vingerne? Borte havde taget dem. Hatten klasket sammen med et par huller hist og her, som en landstrygers bør, og så var den arme ruin iøvrigt klemmt inde bag ganske ordinære rødstensbygninger – at de da kunne nænne det.

Nu vil De måske sige, jeg kan være hamrende ligeglad – jeg bor der ikke længere. Sådænd. Men der er jo da andre, som bor der, der er mange, der kommer tilbage på en slags pilgrimsrejse som undertegnede, de kan ikke allesammen være ligeglade med møllen – selv om den naturligvis stod for noget ganske særligt hos mig.

Jeg boede i huset lige overfor i en epoke, der var helt anderledes. Da Vesterbro ikke var et orgie af trafik, der får ruderne til at klirre og lamper til at gynges i de små huse. Da man gik på topsten og ikke på pæne fliser – da møllen lå frit og stolt for enden af den lille vej, der var vores legeplads. Og hvor har vi leget vidunderligt i møllens kompakte skygge. Langs med den gamle møllerbolig gik der en lang, grøn brink.

På toppen havde den en sti, trådt af menneskefødder.

Utallige stunder tilbragte vi på brinken, vi byggede de luftkasteller, alle børn bygger, vi lavede endeløse kæder af stilke fra fandens mælkebøtter, uden benzinos i næsen, uden dutten og motorstøj. Der kom såmænd kun en hestevogn luntende ind imellem, en cykel druntede forbi, der kom flest fodgængere, og de støjer jo ikke nævneværdigt. Ser man tilbage over de svundne år – det var faktisk et lille paradys for et barn – men man skønner jo ikke på noget, mens man har det. Altid, når vi tumlede os, holdt møllen vagt, stor, mørk, et tryghedssymbol. Var det regnvejrs, holdt man til på loftet – der er ikke noget så herligt som et loft med hanebjælker, overgemt lugt af mørtel. Der var møllen også med, skyggen af dens vinger dansede hen over væggen til sovekammeret gennem en meget lille rude i taget, man kunne sidde musestille og følge de skygger og tænke på alting og ingenting.

Jeg regner med, vinden drejede de store vinger, når den behagede at blæse, hvad den jo ofte gør i vort lille omsuste land, og på bakken havde den frit spil. Der lå en lille bygning nedenfor møllen, det ind imellem klaprede montont i, jeg regner med, den husede en motor, der satte vingerne i gang, når blæsten ikke ville være med.

Møllen, der knejste så stolt på sin bakke og som holdt vagt over barndommens lege, vævet uløseligt ind i det mønster, ja, man kan næsten sige, den var hovedmotivet i tegningen.

I det hele og store, gensynet var ingen skuffelse – men at min mølle stod nok så forknytt og faldt sammen, klemmt af ganske ordinære bygninger – at brinken var væk og erstattet af sirlige, små villahaver, det

Skal De bygge?

se da vore
prøver på

maskinstrøgne

blødstrøgne

børstede

prægede

gule og røde

FACADESTEN

Morsø Teglværker A/s

Telf. Nykøbing Mors 2 16 55*

Skal De bygge?

forhør da vore
priser på

Mørtel

Klinkerbeton

ISO-dæk

Fundablokke

Betonrør Δ 337

Vinduesoverliggere

Klinkerplader
m. m.

Morsø Mørtelværk og Betonvarefabrik

Telf. Nykøbing Mors 2 16 55*

Trælast

stort velassorteret
og vellagret lager

**Ovntørret træ
fra egen
damptørreovn**

Grundlagt 1865
Øens ældste og største
Telefon 21622

*Specialforretning i
bygningsartikler*

Gulvbelægnings-
materialer
Imprægnerings-
midler
Isoleringsmaterialer
m. m.

skar i hjertet. Ikke for at genere de nye bygninger, vi bor jo allesammen i ganske ordinære huse, men hvorfor netop placere dem der? Der er da steder nok.

Nej, det bli'r aldrig det samme igen, som vi sang i et gammelt refræn. Mønsteret man hæggede om i mindernes skrin er kommet i ulave.

Der har altid været noget fascinerende ved en mølle. Det være sig vind- eller vandmølle. Der må være andre, der mener det samme, en masse møller rundt om i landet er bevaret og vedligeholdt, selv om de forlængst, takket være udviklingen, er ophørt med at fungere.

Kunne man da ikke have skånet den mølle?

Dens ganske særlige beliggenhed gjorde den ekstra karakteristisk – det gav byen en ekstra charme og præg, at den, der kom sejlene ind mod staden, blev hilst af møllen, knejsende frit på sin bakketop.

Nej – det bli'r aldrig det samme igen. Desværre.

UNGDOMSKRIMINALITET (fortsat fra side 38)

de kunne pusle med, og de har ikke haft lyst til at gå på aftenskole eller i klub. De har syntes, at deres forældre var nogle uforstående og udenforstående mennesker, som ikke har forstået dem, og som de derfor ikke henvendte sig til. De har ganske simpelt syntes, at hele verden var imod dem. Og derfor gik de imod den. De har ikke haft noget at få tiden til at gå med, og så begyndte de – i trangten til beskæftigelse – på dette nedværdigende „håndværk“.

Forældrene må også have deres del af skylden. De har frosset drengene ude af hjemmene. Har ikke givet sig tid til at trænge ind bag deres mutte ydre og finde ud af, hvad det var, de var tvære over. Resultatet af deres forsømmelser ser man tydeligt.

Mon ikke man kan sammenfatte det hele i disse ord: Mangel på beskæftigelse. Det må derfor være samfundets opgave at oprette aftenskoler, ungdomsklubber osv. Det går ikke, at man sætter sig ned med hænderne i skødet og bare lader stå til. I den senere tid er sket det glædelige, at man har fået skyklapperne fra øjnene og har set, hvordan ungdomskriminaliteten stiger i såvel storbyen som i den lille provinsby. Man har oprettet masser af klubber, aftenskoler osv. både på privat og kommunal basis.

Dette kan til dels samle de unge. Men en del skræmmes væk på grund af, at man tror, klubberne er rene kulturcentre. I næsten enhver klub bliver spillet pigtrådmusik, og er det kultursnobberi? Hvis pigtråd kan samle de unge, så lad den det. Det kan vel være ligegyldigt, om man tiltrækkes af Beethovens 5. symfoni eller The Rolling Stones' vilde skrål. Hovedsagen må dog være den, at man trækker de unge fra gadehjørnerne ind, hvor de føler sig tilpas, når dette ikke sker i hjemmene.

Jobs Riis.

VERNER HANSEN

Telefon 20892

TØMRER
OG BYGNINGSSNEDKER
MASKINSNEDKERI

✱

Alt i
gulvbelægning

✱

Gulv- og
vægbeklædning
— statsanerkendt
til badeværelser

✱

Værksted:
Østergade 10
Privat:
Grøndalsvej 19

BLIKKENSLAGERARBEJDE

*vand - gas
sanitet
centralvarme*

Chr. Pedersen & Sønner

Algade 20 . Nykøbing M. . Tlf. 20129

Holger Clemmensen

Nykøbing Mors

Havnegade 15 . Tlf. 20045 - 20166

De kører bedst på en

Hamlet cykle

De får den hos

Chr. Pedersen & Sønner

Central Cykleforretning

Algade 20 . Nykøbing M. . Tlf. 20129

Fyringsolie

FHV. RØGEMESTER J. NIELSEN

fortæller

Barndomsminder

I 1881 blev jeg af min mor fulgt i skole for første gang, og gik dermed ind til livets arbejde med stor forventning.

Borgerskolen lå dengang i Nørregade, der hvor købm. Christoffersen har forretning.

Skolen havde 2 pøgeklasser for drenge, 2 for piger, 3 halvdagsklasser for drenge og 3 for piger, med hver 24 timer, og endelig 3 heldagsklasser for drenge med hver 36 timer.

Personalet bestod af inspektør, 5 lærere og 4 lærerinder.

Udgifterne var ca. 14.000 kr. årligt.

Med det stadig voksende børnetal blev den gamle skolebygning i Nørregade for lille.

M. C. Holm tilbød at skænke sin fødeby pengene til at bygge en ny skole, imod at oppebære sædvanlig rente for sin og hustrus levetid.

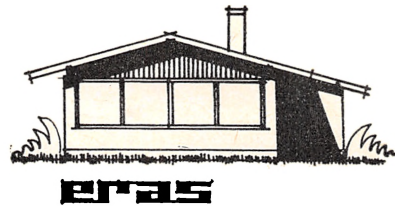
Den nye skole blev opført i Grønnegade i 1892 hvor vi så flyttede om, og der fik jeg det meste af min skolegang.

Jeg gik i halvdagsklasse der var for fabriks- og bydrenge, fra 10 års alderen var jeg på tobaksfabrikken den anden halvdag.

Tænker De på at bygge

så forhør uden forbindende nærmere om

ERAS-typehusene er nøje udarbejdet af vore dygtige arkitekter, praktisk indrettet, høj-isoleret og bygget i moderne stil. Vi kan tilbyde Dem 10 forslag i størrelser fra 92 m² til 109 m² til de helt rigtige priser.

ERAS typehuset

Brødrene

Ø. Jølby . Telf. (91111) 171 og 213

Sørensen

Jeg husker særlig to lærere, en lærerinde, frk. Husted, hun havde altid en lineal i hånden, og der skulle ikke meget til, før vi fik et svip over fingrene, der var mange års erfaring bag slaget, så det gjorde ondt.

Jeg har altid haft et godt humør, den eneste arv jeg fik efter mine forældre, det gav sig udslag i mange gale streger i skolen, og hvis de blev opdaget var straffen hård.

Engang havde vi fyldt en blære med vand og anbragt den under puden på kateterstolen; lærer Petersen satte sig til rette og tog fat på dagens regning, det varede ikke så længe, før det dryppede under stolen, Petersen kunne ikke forstå den fnisen der blev i klassen, indtil der var en der sagde: Det bliver vådt under deres stol, hr. Petersen. Han for op med et højt brøl og der var lagt op til klø.

Men hvem skulle have dem, der var ingen der ville gå til bekendelse, det endte med at jeg og en kammerat blev kaldt ind til inspektøren. Helt uskyldig var vi heller ikke.

Inspektøren stod ved den ene side af et stort bord, og lærer Petersen ved den anden side, hver med et spanskrør i hånden.

Straffen bestod i at vi hver skulle løbe 5 gange rundt om bordet, hver gang i passerede en af de herrer fik vi et slag bagi.

Skolekundskafer fik vi ikke mange af, i skole om formiddagen fra 8-12, på fabrikken fra 1-6 og om aftenen skulle der også bestilles noget, f. eks. hentede vi drenge lyng ude på Øreodde i store sække, lyngen blev lagt på loftet og brugt som brændsel til madlavning.

Det var nogle trætte 10-12 årige drenge, der gik i seng om aftenen.

Om søndagen eller andre feriedage skulle vi også tjene penge, vi fangede igler i åen på Tyes eng.

Det foregik på den måde at vi vadede rundt med bare ben, så sugede bæsterne sig fast på benene, det gjaldt om at få dem pillet af i en fart og ned i et glas. Vi solgte iglerne på apoteket for 10 øre pr. 10-12 stk.

Tyrs eng, der hvor nu Emilievej ligger, var dengang svampet engjord, som der gik en å igennem, navnet kom af at byens eneste tyr gik derude, både af hensyn til tyren og det vandfyldte engareal var det farligt at færdes derude.

En anden måde at tjene penge på var at sælge gamle ben, hvoraf vi fandt de fleste ude på Ørodde, hvor der i tidens løb var gravet mange selvdøde dyr ned, vi fik 1 øre for pundet af ben.

Vores største nydelse var kabaljestænger, for 1 eller 2 øre fik vi en stor stang hos Marie, som havde nogle særligt fine stænger. At de smagte så godt skyldtes måske, at hun altid spyttede i hænderne når hun trillede stængerne, det var da en selvfølge, så kunne den klæbrige masse bedre slippe hendes hænder.

Niels Hansen

„CENTRUM“

Fjernsyn, radio,
symaskiner, el-artikler
Philips byggesæt,
støvsugere

Ljørslev pr. Nykøbing Mors . Telefon Ørding 25

Se vort udvalg i
kjoler og nederdele
✱
godt og billigt i

Alice's TRICOTAGE

Nørregade 14 . Telefon 2 04 04

Kr. Bækkedal

KØBMAND

Nørrebro 87 . Nykøbing Mors

TELEFON 2 03 93

Gas - Vand

Sanitet - Blik

og varme

Poul Aarestrup

Kirkegade 3 . Telefon 2 00 53 . Nykøbing Mors

MALERMESTER

Harry Larsen

Nykøbing Mors, telf. 20269

KØBMAND

Nykøbing Mors

Telefon 20077

Verner V. Andersen

Julegaver

til store og små

hos **ERIK JENSEN**

De kan få

Algade 1, telefon 20415

Smørrebrød

Varm mad

god kaffe

Landmandshjemmet

Nygade . Telefon 20131

Bernina Symaskiner

Salg og service

v. J. Andersen

Havnegade 10

Nykøbing Mors, telf. 20606

Aage Seerup's

MASKINFABRIK

NYKØBING MORS . TELEFON 20696

**Alt i glas
til nybygninger**

stort udvalg
i malerier
rammer
og relieffer

JØRGEN TOLMER

Garmester . Telefon 20341 . Nykøbing Mors

Glædelig jul.

la Glace

CONDITORI - CAFE

Algade 25 . Nykøbing Mors . Telefon 20287

Da jeg blev 10 år kom jeg på tobaksfabrikken 5 timer hver dag med en timeløn af 3 øre.

Overtimer blev betalt med 5 øre for hel time og 3 øre for halv time, når ugen var gået og vi skulle have penge, var de halve timer lagt sammen til hele, så fabrikken sparede 1 øre.

På fabrikken var der dengang beskæftiget 37 voksne og 97 børn.

En mandlig arbejder fik 12 kr. om ugen, udlærte cigarmagere noget mere. Der var beskæftiget en del ældre koner, som fik 4 kr. om ugen.

Efter at jeg havde været på fabrikken i 2 år, havde vi drenge en dag strejke.

Vi ville have ugelønnen sat op fra 90 øre til 120 øre; men det kunne der ikke blive råd til fra fabrikkens side blev der sagt, nogle af os gik så fra fabrikken midt på eftermiddagen.

Direktøren stod i porten og truede os med en pisk. Enden på strejken blev dog, at vi fik de 30 øre lagt på lønnen, men pengene skulle først udbetales når drengen blev konfirmeret, og hvis de inden konfirmationen havde overtrådt fabrikkens regler, blev pengene ikke udbetalt.

De regler var nemme at overtræde, så der var mange af drengene, der ikke fik glæde af den lønforhøjelse.

Der var på det tidspunkt mange tyske cigarmagere

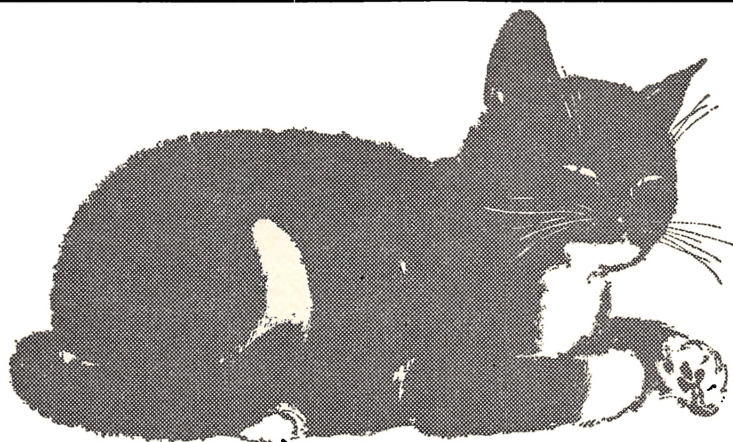
på fabrikken, særlig husker jeg Krut Johan, han skaffede os drenge mange gode pærer fra det store træ i haven. Ved at se ind i et spejl kunne han med en bøsse lagt bag over skulderen skyde pærerne ned til os, han var vældig populær.

Når der blev vejet shagtabak af, faldt der en del blade og andet godt på gulvet, hvor drengene stod med bare ben. Efter 5 timers arbejde var det en del forskellige gode sager der sad mellem tærne og på benene. Til fyraften blev fødderne skrabet rene i et stort fad fra butikken, hvoraf alle der købte tobak der, fik et kræmmerhus oven i handelen, og kunderne var glade for det.

Da jeg var 13 år opnåede jeg at få mg i hovedkarakter i skolen, så kunne jeg blive udskrevet, og glad var jeg for at forlade skole og fabrik.

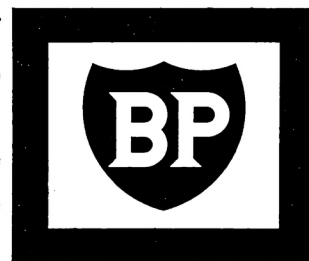
Min lyst til søen var stor, da jeg ikke var 14 år kunne det ikke lade sig gøre straks. Det blev til at jeg blev fiskeopkøber for grosserer Melesen. Jeg sejlede rundt i fjorden, fra Jegindø til Draaby, og opkøbte al den fisk der var at få, dengang var der nok af fisk i fjorden, alene i Nykøbing var der 40 familier der levede af fiskeri.

Efter et års handel med fisk ville jeg gerne til søs, men min mor gav ikke sin tilladelse, hun sagde at familien havde ofret nok til søen, idet jeg har 6 onkler, der er døde på havet.

Moderne oliefyring begynder hos BP

BP har altid et oliefyr, som dækker Deres behov. Uanset om det drejer sig om nyanskaffelse, eller De tænker på udskiftning af Deres oliefyr, vil BP kunne hjælpe Dem med sagkyndig vejledning uden forbindende. Installationen er vi også behjælpelige med - gerne gennem Deres lokale installatør. Vore fordelagtige finansieringsbetingelser gælder i øvrigt alle anerkendte oliefyr. - Ring til:

BP MORSØ DEPOT Gunnar Mark . Telefon Ø. Jølby 305

Auto- lakereri

✱

T. V. G. Blom

Højbro, telefon 2 03 71, Nykøbing M.

»**Succes**«

Vil De have succes, så lad os arrangere Deres familiefester i vore nye lokaler.

Venligst

Afholdshotellet

Ellen og Frode Laustsen . Telefon 2 02 26

Cementstøberiet „Morsø“

BETONELEMENTER

Rør - Fliser

Kantsten

Plantesten

Alt i cementvarer
til haveanlæg

Murermester Karl Larsen . Nykøbing M. Tlf. 2 04 11

Fruvej 25

Nykøbing Mors

Telefon 2 07 44

K. Borup

SLAGTERFORRETNING

Min konfirmation fandt sted om foråret, jeg fik 25 øre og en lommekniv plus 3-4 telegrammer i gave, nu skulle jeg til at lære noget.

Min far var former, så det blev til at jeg kom i formerlære på jernstøberiet, vi havde en arbejdsdag på 10 timer og lønnen var:

1. år 4 øre i timen, 2. år 6 øre i timen, 3. år 8 øre i timen, 4-5 år akkord, svendeløn ÷ 33 $\frac{1}{3}$ %.

På støberiet var der 102 formere, 45 smede, 6 snedkere og 72 arbejdsmænd, der blev udbetalt ca. 4.600 kr. i ugeløn.

Når vi lærlinge mødte en svend på gaden, stod vi ret med huen i hånden, hilste med et buk, så stor var afstanden mellem svend og lærling. Forskellen mellem lærling og direktøren var ikke til at fatte, det var en herre man ikke engang kunne se på når han var i nærheden.

Jeg husker en tildragelse fra en af mine første læreår. Det var almindeligt at lærlingene hentede brændevin til svendene, og fandt det sted i arbejdstiden fik vi en 25 øre med, brændevinen kostede 23 pr. h. fl., der var således 2 øre til os.

En dag havde jeg været i byen efter 2 hele og 4 halve flasker, som var gemt under blusen.

I porten mødte jeg den gamle jernstøber, han råbte:

Hej knægt, kom herhen, har du noget brændevin.

Nej hr., sagde jeg.

Nå, sagde jernstøberen, så kan du gå ind på kontoret og stille det fra dig.

Jeg prøvede forsigtigt at slippe uden om, men blev af den gamle ved ørene trukket ind på kontoret.

Han pegede hen på en hylde hvor der stod mange flasker brændevin og derefter på min bluse. „Stil dem så derhen“, sagde han „og sig til svendene at de kan komme herop og hente deres brændevin, hvis de ikke er for bange for mig.“

Der var ingen af svendene der skulle op og tale brændevin med den gamle.

Der var en lille birkelund ved siden af formeriet, hvor der levede en del vilde kaniner, de var hvide når vi fangede dem, men efter at vi havde gennet dem igennem nogle sodede rør, blev de til sorte kaniner. Det gjaldt for os drenge om at fange så mange og jage dem igennem rørene så hurtigt som muligt.

Samfundet var på den tid mere interesseret i at udnytte børns arbejdskraft end at give dem en solid skoleuddannelse.

Erhvervslivet var ofte bygget op på børns arbejde til små penge.

Det har heldigvis forandret sig, nu forlanger samfundet også meget af børn og unge, men det er på uddannelsens område.

*Morsø Jern- &
Staalforretning*

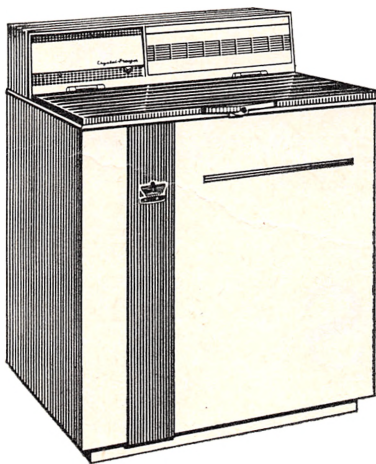

Asger Mathiassen

Algade 18 . Grønnegade 13 . Nykøbing Mors . Telefon 2 14 22*

ATLAS

Et godt råd

Tal hjemmefryser med os!

Er Deres køleskab eller hjemmefryser for lille og ikke tidsvarende, så lad os give Dem et bytte-tilbud.

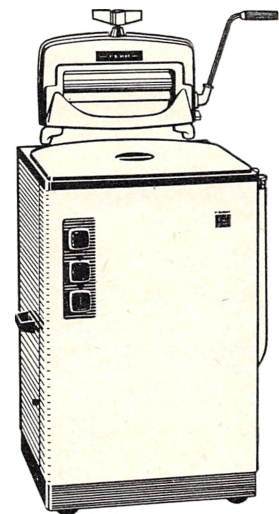
Købmand H. Andersen

Ø. HVIDBJERG . TELEFON 41

Tal vaskemaskine med os!

Ferm med nyt effektivt skyllesystem
Kontantrabat eller 1 år rentefri. Brugte maskiner tages i bytte.

Jes H. Thiesen

TØMRERMESTER

N. A. Christensensvej 8
Telf. 2 02 33

- juletræsdyntet

køber man

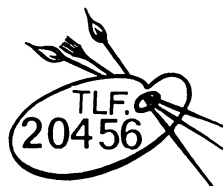
hvor udvalget

er størst og billigst

- gå derfor til...

Hørnings Farvehandel

LILLETORV 5 . NYKØBING MORS

MÆLK - FLØDE - SMØR

fra

DUEHOLM MEJERI

det førende mejeri

PERLE IS

uovertruffen i

KVALITET OG VELSMAG

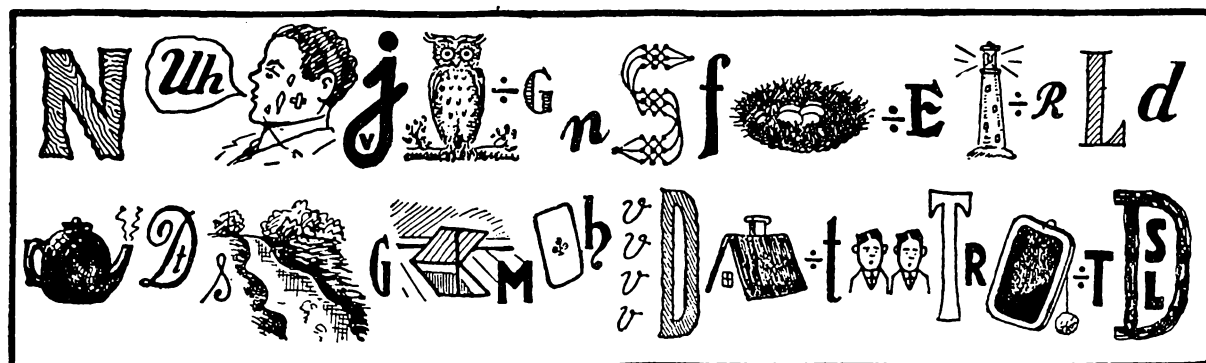
Fra en svunden tid...

Et mærkeligt køretøj, vil yngre læsere uvilkårligt sige ved synet af dette billede. Nå, ja, — så campingvognene sådan ud dengang, — eller hvad var den firkantede kasse på hestevognen ellers beregnet for. Hos ældre læsere vækker synet minder om en tid så forskellig fra vor. Jo, kassen var beregnet for mennesker, den var livsnerven fra landsbyerne til købstæderne i hine dage. Husker De vognens slingren gennem vejenes løse sand, dens gungren gennem byens brolagte gader, eller var De med en

fygende vinterdag, hvor kusk og passagerer måtte give de trofaste heste en hjælpende hånd med at trække dagvognen fri af meterhøje snedriver. Jo, man havde brug for hinanden dengang, og der krævedes også noget af en passager. Først og fremmest krævedes, at man var hårdfør og kunne tage knubsene og affinde sig med den trange plads. Kvinder og ældre ind i vognen, de raske og rørige med, — hvis der var plads; måske kunne man knibe sig en plads på taget mellem eksprespakkerne til det øvrige land, eller snakke godt med kusken og få lov at trone ved hans side på bukken, „men spark ikke til sækken med brændstof til de to hestes kraft“. — Han passede sin tur, den stoute kusk, han havde skam også travlt efter den tids målestok, men det lykkedes dog at få ham i hold, så længe den nymodens fotograf fik taget sit billede — han nikkede efter veloverstået dåd til fotografen, smældede med pisken og rullede af sted. I skumringen kunne man længe høre jernringenes sang på stenbroen ad vejen til — — ja, hvor var det nu, han skulle til? Var det Karby eller Vildsund, eller måske et helt tredie sted? Her må vore ældre læsere træde hjælpende til og fortsætte historien.

Børnenes JULEREBUS

Løsningen indsendes senest 10. januar. Opgiv navn og adresse samt alder, så vi kan sende en præmie til den heldige vinder og være sikker på, at det er en ting, vinderen vil blive glad for. Konvolutten mærkes „Julerebus“.

Rekord Vask

v. SØREN MADSEN

Nordmors: Sdr. Dråby, telefon Sdr. Dråby 20

Sydors: Fårup, telefon Nykøbing Mors 21309

Våd vask
Tørret vask
Rulle vask
Færdig vask

**Husk vor
service**

Bing & Grøndal
Komplet service
til 400 personer

T Ø J E T H E N T E S O G B R I N G E S O V E R A L T

Vagner B. Sørensen

Entreprenør

Algade 28

Telefon 21588

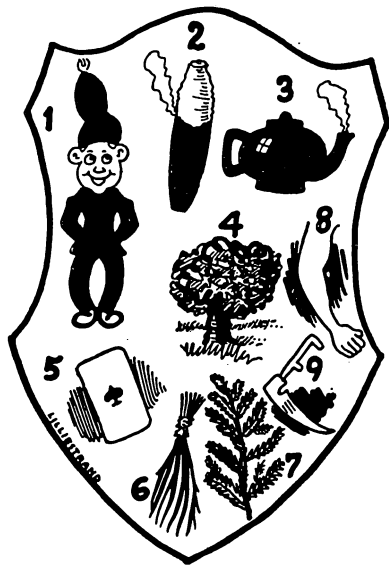

- ✧ Jord-, vej- og kloakarbejde
- ✧ Udgravning af byggegrunde
- ✧ Brolægning og asfaltering
- ✧ Sværtransport med blokvogn

Tilbud gives uden forbindende

Børnenes side

Forbogstavs-rebus

Skriv op, hvad de 9 tegninger forestiller, og dan af forbogstaverne navnet på en kendt fugl. — Løsningen med dit navn og adresse samt alder lægges i en konvolut, som sendes til „Jul på Mors“, Nykøbing Mors, senest 10. januar 1966, mærket „Bogstav-Rebus“.

Tal-mand

Murere har været på juleindkøb, og nu står han og tæller, hvor meget han har på sig til sine sidste indkøb. Kan I hjælpe ham? Send løsning mærket „Tal-mand“ til „Jul på Mors“ senest 10. januar 1966. Husk at opgive alder.

De heldige vindere får præmierne direkte tilsendt.

Vilsgaards Maskinfabrik

AUT. FORD FORHANDLER
Redsted . Telf. Ø. Hvidbjerg 200 - 201

Gaveartikler

Glas

Porcelæn

Køkkenudstyr

Glasmagasinet

v/ Thyra Lysgaard

Østergade 2, Nykøbing Mors, Telf. 21019

Søndagsmiddagen spiser man på

KFUM

Omkring juletid vil vi gøre den endnu mere festlig for Dem.

KFUM's restauration

Skovgade 17 . Telefon 20134

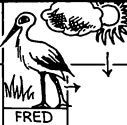

OFFSET BOGTRYK

morsø bogtrykkeri

NIELSEN & NYBORG

Havnegade 11 . Nykøbing M. . Telefon 20028

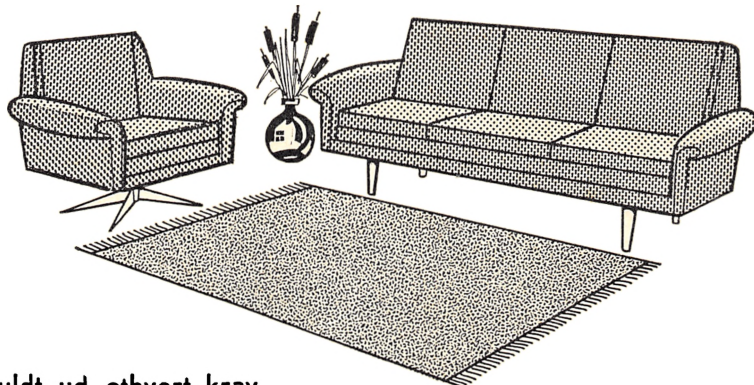
★ JULENS KRYDS OG TVÆRS ★

	EKVIPE- RINGS- DELE	NOR- GE	FLOD	AF- KRÆF- TET	KØRT	TAL	PÅ TYSKE BILER	 FRED	BYG- NING	FOR- FRA	VEN- LIG	LEGEME		
													FOR- SAM- LING	
FORTEGNELSE		TROLD- DOM HOVED- DEL					JORD- STYKKE ALLE							BE- SLUT- SOM
UNDVÆRER						EFTER- NAVN TRÆ				SKIBS- DEL RØRED- SKAB				
BLOM- STER- STAND			SPINDE- RED- SKABET	HOLDT INDE LEVER				GUD	FOR- HOLDS- ORD TO ENS		STAT			
HOLDE GILDE					AN- RETTE						TAL			
												AFSNIT PÅFUND		
IKKE			TIL- TALE- ORD											
SKUE- SPIL- LER											ROMER- TAL	FIRE SNESE 3 ENS		
VARM STANDS														
BE- TRAG- TE			STOF								DYR SAMT- LIGE			
FEDT- STOF											STEM- ME		DREJES	
		TAL FUGL												
PUKLERI BYGNING														
SVIRE														
ROMER- TAL		DYR INSTRU- MENTER												
FLOD		FARE- SIGNAL		TAL- LENE		TIDS- RUM- MET	PA- TINA	UD- TALER	STIR- RE		SNUEDE BINDE- ORD		PLA- GE	
DYRET					SANGEN SMILE						AF SAMME MENING LÆRLING			
ELENDIGT KVINDE							HOLDE MUND					BIORD HÆDRE		
		TAL							VÆ- SEN		DYR TONE			
FERD- SELS- ÅREN					GUD- INDE				MØN- TER					
		DIVI- DERE						EFTER- SE						

Sendes til „Jul på Mors“ senest 10. januar 1966, mrk. „krydsord“. Præmien 25 kr. sendes direkte til vinderen.

DERES VELVÆRE FORØGES

ved, at De i Deres hjem har noget af virkelig værdi. Her viser vi Dem model »DIPLOMAT«, toppen af ERAN-fabrikkens produktion.

Tegnet af
arkitekt
Aage Christiansen

Denne stue opfylder fuldt ud ethvert krav fra selv de mest kræsne med hensyn til udseende, form, elegance og kvalitet.

Erän møbler gi'r Dem hjemvé

 Julegaver købes med fordel i Thorup

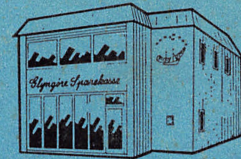
Fryseboxe . Køleskabe . Gas- og
elkomfurer . Haka og Ferm vaske-
maskiner . Kenwood røremaskiner
Opvaskemaskiner

*flere og
flere
handler i
Thorup*

Peder M. Pedersen

Thorup . Tlf. Ø. Jølby 200

Har De tænkt over, at selvangivelsen snart skal udfyldes?

Har De også tænkt over, hvor store muligheder De har for at få den skattepligtige indtægt bragt ned?

Et hvilket som helst beløb mellem 100,- og 2500,- kr. indsat på kapitalbindingskonto giver Dem ret til fradrag på selvangivelsen.

I sparekassen kan vi tilbyde Dem følgende 7 forskellige fradragsmuligheder:

1	Kapitalbindingskonto
2	Børneforsørgelseskonto
3	Selvension
4	Kapitalpension
5	Investeringsfond
6	Etableringskonto
7	Pristalsreguleret aldersomsparing (index-opsparing)

MORSØ SPAREKASSE

De er altid velkommen i MORSØ SPAREKASSE

